

נוצט אויס די איינציגע געלעגענהייט!

א קורצע צייט

פערבומעריע פון 15 ביז 30 פראצענט

צוליבן שטילשטאנד אין אלגעמיינעם מסחר האב איך בעשלאסען אויף

אין מיין

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראט 1 פלאקאן פערפום און 1 שטיק זייף PULS

Perfumerja S. BUCHWEITZ, Piotrkowska 22

TELEF. 31-43.

„בונד“ אגרויסער ארבעטער-מיטינג

אלגעמיינער יידישער ארבעטער מארגן שבת, ד. 2. מערץ 10.30 פרי קומט פאר אויף פוילן

אויף דער טעמע: „סיים, האנסמיטציע און דאס געזעץ וועגן דער העכערונג פון דירה-געלט.“

ארויסטרעטן ווע-י. כמורנער (ווארשא) און י. ליכטענשטיין און ש. מילמאן. (ניאָווע 20) און אין טאג פון מיטינג - ביי דער קאסע פון פלאהארמאניע. 4695

דער בעוואוסטער הערער-שניידער

ח. איינשידלער, לאדז

פאמארסקא 41, וואוינונג 49

מאכט בעקאנט ווי ג' קונדשעפט, אז עס זענען שוין אנגעקומען די נייעסטע זומער-זשורנאלען

נעהמט אן בעשטעלונגען און פערטיגט אויס אלער ארט ארבייטען

זייט די נייעסטע פאסאנען.

פיקטליכע אויספיהרונג! רעיעלע בעהאנדלונג!

א ריכטעווער

א ניהער, און א לערן יונגעל ווערען געזוכט ווערען 6. לינקע אפי-צינע 3-טער שטאק, ביי ח. שפירטום.

איבערזונגען א מעבילער צימער

פאר צוויי אנטשענדיגע יונגעלייט אדער פרייליכע גלייבונג 42 וואוינונג 21

אויף די פאלגענדע געווינסען זענען לעצטענס געמאלן:

זאכעס	נומער
25000	76258
20000	26910
15000	40533
15000	4412
10000	43375
10000	46798
10000	60050

קויה אראם אונדז געווינסט 750,000

דאס גליק רופט!

שוין דעם 6-טען מערץ הויבט זיך אן די ציהונג פון דער 5-טער קלאס דעריבער דארף זיך יעדער וואס גיכער פערזעהען מיט א לאס אין דעם גליקליכסטען לאטעריע-קאנטאר

F. BRAJTSZTAJN

Narutowicza 31, tel. 42-47.

וואס פאלען אפט פיל געווינסען. ביי דער 4-טער קלאס אין דאס געווינסט 20,000 זל. געמאלען אין מיין קאנטאר 26.910

קלינגט מיר אן טעל. 42-47 און איך שיק אייד תיבה א היים א גליקליך לאס!

אכטונג, לאדז און פראווינץ!

דערמיט מיר איך בעקאנט, אז אונזער לאגער איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע דיוואנעס, באנע-פאנס, פארטיערען, כאדניקעס, טיש-דעקען, מעבעל-אויבערצוג, גארדינען, בעט-דעקען, גאבעלינס, קאנטאניערן, באקאנט א.ד.ו.

אלעס צו די ביליגסטע פאבריק-פרייזען.

הורט! רעיעלע בעהאנדלונג, גוטע בעדינגונגען, דעמיל!

F. FUTERMAN P. Piotrkowska 28

tel. 29-21

לעצטע צימער

מיט מעבילירונג פאר 2 אנטשענדיגע יונגעלייט אדער 2 פרייליכע, און צו פערדינגען אויף מא-נאט געלט ביי רייכמאן ציגעל גאס 52 2197

שעהנע און מאדערנע סחורות

קען מען בעקומען נור ביי דער פירמע

B. J. MAROKO

טונג און קארט - לאגער: נאָוואַמיסקא 8, טעל. 52-77. עקוויסטירט פון 1888-טען יאהר.

צום פרייהלינג און זומער-סעזאן בעווייז איך אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע טונג און קארט-מאדערנע-שטאפען ווי אויך אויף דאמען-מענטלעך פון ביליגער, טאמאשאווער, גערושער, לעאנארד'ס און אנדערע אויסגארבייטונגען. קיין פילעם בעווייזען מיר נישט.

הורט און דעמיל! פרייזען גינדיגער פון דער קאנקורענץ. סאלידע בעהאנדלונג.

נאָוואַמיסקא 8, טעל. 25-77.

B. J. MAROKO

צענטראלער יידישער האנדלעך-פערבאנד

אין לאדז, פאלודניאוו 4.

זונמאג, ד. 10. מערץ ה. 6 אונזער צום ערשטען טערמין און 7 אונזער צום צווייטען טערמין, קומט פאר אין 181 „סאלאסעאום“ (נאכאנאנד 53)

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

פון צענטראלען יידישען האנדלעך-פערבאנד אין לאדז.

טאג-ארדנינג: (1) ערעפונג, (2) וואהלען פון א פארזעצנדען פון דער פערזאמלונג, אסעסאטען און סעקרעטארען. (3) בעריכט פון דער פער-וואלונג. (4) בעריכט פון דער רעוויזאנס-קאמיסיע. (5) ענדערן דעם 27 פון סטאטוט, (6) וואהלען פון א פערזאמלונג און רעוויזאנס-קאמיסיע. (7) מיטגליד-בייטראג. (8) בודזשעט. (9) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: צו דער אלגעמיינער פערזאמלונג, וועלען צוגעלאזט ווערען נאר די מיטגלידער, וואס וועלען רעגולירען זייער מיטגליד-בייטראג, שפעטסטענס ביזן 5 מערץ ה.

וויכטיג פאר מחותנים און פאר לאנגגעליידעטע!

מאכט נישט קיין חתונה-אויסשטייער, בעקאנט איהר אונדז צווייט אויך נישט אין סטן געשעט פון יידישע לאנגע מלבושים

ווי אויך פון די פיינסטע און ריכטיגע חתונה-אויסשטייערס

8 חיים מענדלעוויטש, לאדז, אגראדאוו 8

נאר ביי סוף קענט איהר בעקומען מלבושים פון די בעסטע בולזער, טאמאשאווער, סאדעקעס סוף וואו און די פיינסטע אויסגארבייטונגען פון ערשטע סאט בעשעלעכע ארבעט

ביליגע פרייזען און לייכטע בעדינגונגען!!!

קומט איבער צייט איהר!!! קומט איבערצעט איהר!!!

בעמערקונג פאר פראווינץ! ווען איך די מאס בעקום סוף אנגעבט שיק גלייך פאר פאסט ווייט יעדעס פערבאנד.

דערמיט דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער קאלענע יחיאל דוד באטשאן צוליבן טויט פון זיין מומער

המקום יחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

קאלענע: משה שניאווער, דוד גאלדבערג, יוסף שידלעוויץ, אהרן פרענקעל, משה פאמערמאן.

פראפעס. מאנאזין-שניידער-מייסטער-פערזאין

אלע 1-טער מאי 2.

אכטונג! שבת, דעם 2 טען מערץ, 6 זייגער אונזער קומט פאר א גרויסע פערזאמלונג

פון גאנצען ראמען-מאנאזין-פאר.

אלע מיטגלידער מוזען אומבערינגט קומען, ווייל ס'דארהט א געשעה דעם גאנצען פאך.

אכטונג, קאנפערענץ-פערבאנד!!!

צוליב דעם, וואס אייערע מיטגלידער פיהרען נישט אויס די בעשול-פון דעם אונטערנעמער-פאמאך. סאדערן מיר אייך אויף צו קומען זונמאג, דעם 3-טען מערץ, 6 אונזער אויף א

עפענטליכע קאנפערענץ

אין אייזער-לאקאל, פאר די קאנסעקווענצען פון נישט קומען פאלט אויף אייך די פערזאמלונג-לייכקייט.

מיט אכטונג, די פאך-קאמיסיע

היטבת אברהם

איך האב היינט פערלירען א קאנווערט מיט 6 פראסטעטען, דער עהרליכער פינדער ווערט גע-בעטען אפצוברענגען געגען בעליגונג אין ארם, „נייער פאלקסלאזט“, אויף דער קאנווערט איז געווען געדריקט פירמע מאשקאוויטש. 4642

ניי-מאשינען

דאמסקע, קנייבער, אקטעמאוו (זיגא) קירושנער „סוקצעס“ שטענדיג אויף לאגער ביי

Singer i Lachman

Łódź, Aleksandryjska 2

נ"ע פתריאל פרעסמאן

אין ביהענדען עלטער פון 38 יאהר, וועגען וואס עס טייטען מיט אין גרויס צער

די טיפסט ווערנדע פרוי אין מינד.

ה"מרכי העברי, ע"ש ד"ר י.ג. שמחוני

(אולם „יבנה“ צגלנינה 75).

מחר, בשבת, 8 בערב בדיק

ממשך מהנדס-מר את שפיר

פ. לנדור „חוקי ניוטון“

הכניסה תנ. | אולם הקריאה פתוח בכל יום 8-10 בערב ובשבתות 4-10 בערב

מוראדיגע שרפה מיט מענשריכע קרבנות

א שטארקער אנטסעמיטיזם, די יודישע סטודענטן סען ווערן פערפאלגט מצד אייניגע כולגאנישע סטודענטען און פראפעסארען. די מאכט פון טעכ-ניקים ענטוואקט זיך צווישנענען דעם יודישען סטודענט תלמוד א דיפלאם, ביז ווענען ער וועט נישט אונטערשרייבען א פאפיר, אז אין טעכניקום איז נישט פערזאן קיין אנטסעמיטיזם.

אפגעווארפען דזשאנאנא'ס דעפארטאציע-ביל

ניי-יאָרק, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער דעפארטאציע-ביל, וועלכער איז פאריגע וואָך אַרייַן געטראָגען געוואָרען אין קאָנגרעס דורך דזשאַנאָנאָן איז דורך דער אימיגראַציע-קאָמיסיע ביים קאָנגרעס אָפּגעוואָרפֿען געוואָרען.

לאדזער שטאט-ראט

ענטגלייטג אנגענומען דעם שטאטישען ביודזשעט.

א לענגערע ריסקוסיע האָט אַרױסגעפֿירט דער ביודזשעט פֿון דער סובסידירע-פֿאַקטאָרױנג מיט רעוועלאַציעס וועגען דער לאָדזער עלעק-טראָווע איז אַרױסגעטרעטען דאַטא. קעמפֿער, ביים ביודזשעט פֿון די שטאַטישע אונטערנעמ-מונגען איז אַרױסגעטרעטען דאַטא. מילמאַן, העל-כער האָט געפֿאַרעט, אַז אין די שטעט-טישע און קאָנצענטראַטירטע אונטערנעמונגען אַז-לען אָנגענומען ווערען יודישע אָנגעשטעלטע און אַרבייטער.

טראנקע פרויען

וויסען, אן דורך דעם געברויך פון נאטירליכען פיר טערזאסער

Franciszka Józefa

ווערען דערלייכטערט ווערן אַפֿט די דאַרפֿענט-לעהרונג, וואָס ווענען פֿערבונדען מיט די קראַנקע אַרגאַנען, די שפּעטער פֿון קלאַסישע פּיכער פֿאַר פֿרויען-קראַנקהייטען שרייבען, אַז די נענטטיגע חיר-קונגען פֿון פֿאַראַנץ-אַזעף וואָסער ווענען אַז-לען ווערען אונטערנעמונגען פֿעשטעטיגט. צו פֿע-טעכניק

האַנדווערקער-פֿעדאַרײַן, אַגראַדאָוואַ 9 ט שטעט-טעכניק

אכטונג, טיילער-מייסטער

זונטאג, דעם 3-טען מערץ ד. י. 7 אין אַווענד קומט פֿאַר אַ גרויסע

פאד-פערזאמלונג

פון טיילער, טאַפּעצערע, דרעקלער און אַנד. ט.א. בערגענצונג פֿון לערן-ינגלעך, צען און האַנד-ווערקער-קארטען, גרינדונג פֿון אַ הווא-קאַסע א.א. איינער קומט!

דער בעקאנטער רעכטס-קענער י. אינפערלד

י. אינפערלד איז אַ פֿעטריקאָווער 31. שפּעטשטונדען סעגליך פֿון 8-5 אַז. נעמט אַז אַזאַסער דורכצופֿירען אין בור-נישטען די שווערסטע סכסוכים געוויסענענאָכט און לויט די פֿערמליכענענע געזעצען.

אונזער טיפּסטען בייליד דריקען מיר אַז אַזאַסער ליבע שוועסטער צום טויט פֿון איינער מאַן נײַ

בערנארד ברענער

ביי דער ערציהונג פֿון איינער קינדער זאָל זי אַ טרייסט געפֿונען יעקב באַרזעקאָווסקי און פֿאַמיליע

א נייע „רעוואלוציע“, כדי אויס-צוהרג'ענען די יודען.

מאַס קווע (י.ט.א.) די „פֿאַלסקאַז פֿאַרװאַר-וואָס ערשיינט אין האַמעל, טיילט מיט וועגען אַ שטאַרקער אַנטסעמיטישער פֿאַרפֿאַנגונד, וואָס האָט זיך ענטוויקעלט אין גאַנצאַלעק, האַמעלער קרייז. דער אָנפֿיהרער פֿון דער פֿאַרפֿאַנגונד איז איינער קאַראַטקאָו. מיר קאָמוניסטען און יונג-קאָמוניסטען געפֿינען זיך אונטער וויין השפּעה, קאַראַטקאָו ער-קלערט עפענטליך, אַז „עס איז נײַטיג אַ נייע רע-וואַלוציע, אָדער אַפֿילו אַ מלחמה ספּעציעל צוליב דעם, אַז מיר זאָל אַויסשעכטען די יעניגע יודען, וואָס ווענען פֿערבליבען אין רוסלאַנד“.

אין אַדנסער כעמישען טעכניקום. ענטיסטיקט

ענטגלייטג אנגענומען דעם שטאטישען ביודזשעט.

נאָך 6 לאַנגע און שווערע זיצונגען איז נעכטען 2 א זינער ביינאכט ענטגלייטג אָנגענומען געוואָרען דער שטעטישער ביודזשעט. אַזוי דער נעכטיגער זיצונג האָט ווערפֿערען דעם וועלכער געוואָלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט מיט צושטענדערנע אָרגומענטען געווענען די מיטוירטשאַפֿט פֿון פֿריהערדיגע ענדע-קישנאָפֿען מאַניסטראַט און ווענען דער אַר-בייט פֿון אַרבייטען מאַניסטראַט.

שפארט-געלד?

קויפֿט שירמס, שמעקענס וואָר אין דער ווערקשעל

ס. פייגענבא'ם, וואָסאָוויטשאַ 19 וויל איינער קענט דאָס קויפֿען מיט ווי איבערצאָל 25% אכטונג! ס'ווערן אָנגענומען אַלעזאָר רעפֿע-טאָרן און דעקאָר.

צו דער חתונה פֿון אונזער ליבע פֿריינד

ה' הערש שבת אלשטיין מיט פֿרל. רעגנא איילענבערג ווינשען אַ גליקליכען צוואַנצנלעכען אַבראַם גליקסמאַן און ספּינא פֿאַכער.

צו דער חתונה פֿון אונזער פֿריינד ה' הערש שבת אלשטיין מיט פֿרל. רעגנא איילענבערג ווינשען גליק און צופֿרידענהייט מענדעל ווינשטיין און מינא ריסערסקא

צו דער חתונה פֿון אונזער ליבע פֿריינד

ה' הערש שבת אלשטיין מיט פֿרל. רעגנא איילענבערג ווינשען, אַז ווער לעבענס וועג זאָל מיט בלימען בעצירט זיין אַבראַם ליבערמאַן און העלא יאָקאָוויץ

צו דער חתונה פֿון אונזער פֿריינד

ה' הערש שבת אלשטיין מיט פֿרל. רעגנא איילענבערג ווינשען אַ האַרציקן מול טוב און מיר גליק אַבראַם קרימאָלעק, העל פֿאַכער, פֿאַלץ פֿראַם, העלא זושענפֿעלד, ליבא דאָוידאָוויץ, אירענא ראָ-זענפֿעלד און רעכעלא לעוויץ.

דער בולגארישער פרעמיער פֿעראַרטיילט די אַנטיסעמיטישע אַנימאַציע.

ס. א. פ. י. (י.ט.א.) אין צוואַנצנענען מיט אַ רייע יודען פרעסערישע בראַשורען, וואָס ווענען פֿערפֿאַסירט געוואָרען דורך דער אַנטיסעמיטי-שער אָרגאַניזאַציע „ראַדנא זאַשטיטא“, איז גע-קומען צו געוויסע אינצידענטען צווישען אייניגע דעפוטאַטען בעת דער זיצונג פֿון בולגאַרישען פֿאַרלאַמענט. דער בולגאַרישער פֿרעמיער-מיניסטער, וועלכער איז גלייכצייטיג אינצידענט-מיניסטער, האָט גענומען ביי דער געלעגנהייט דאָס וואָרט, און האָט ערקלערט, אַז די רעגירונג האָלט די טעטיג-קייט פֿון די אָרגאַניזאַציעס, וועלכע בענעמזען דעם פֿאַרלאַמענטאַריזם, ווי „ראַדנא זאַשטיטא“, אַלס שטענדיק פֿאַר דער מלוכה.

געשלעג אויף א מיטינג אין בריסעל

בעת ס'האט גערעדט דער שליו פֿון צ. י. ש. א. סענדעלכאן.

בריסעל, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דאָ איז פֿאַרגעקומען אַ מיטינג פֿון שליו פֿון צ. י. ש. א. סענדעלכאן, צום מיטינג ווענען געקומען פיל רויטע, וועלכע האָבען בענדעלסאָנגען נישט געלאָזט רעדען. ס'איז געקומען צו אַ גרויסע געשלעג, בעת וועלכע עס ווענען פֿערוואַנדעט געוואָרען 5 פֿערוואַנדער מיטינג איז איבערגעריסען געוואָרען.

אויסצייכנונג פאר א יוד. ווי-סענשאפטס-מאן

ניי-יאָרק, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). די גע-זעשענע פֿאַר קונסט און וויסענשאַפֿט האָט גע-שענקט אַ גאָלדענעם עדיאל דעם יודישען פֿראַ-פּעסאַר מיכעלאָו אַלס אָנערקענונג פֿאַר ווינע-פֿערדינסטען אין דער וויסענשאַפֿט.

פראצאווינע פון -

פֿאַהמען-לייסטען צו בילדער J. KREŻLEWSKI i Z. ZAGAŃCZYK Łódź, Gdańska 105

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

קאליגראף. לערמאן (דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדוקא 19, 1-ער שטאָק, און לערנט אויס שעה און שעה שרייבען.

אינאורצאל 28 (ס.פ.טעל.)

אויפֿן שטח פֿון דער צוקראָווינע אין יאָני-קאָו האָט אַויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפּה אין דעם 2-שטאַקענען בנין אין וועלכען עס האָבען געוואוינט 5 משפּחות. צוליב דעם, וואָס עס ווענען צווען פֿערפֿאָרען די רעטונגס-הידראָנאָטען האָט זיך די שרפּה מיט אַ שרעקליכער שנעלקייט פֿער-שפּרייט איבער'ן בנין און גאָלד פֿערפֿאַסט די טרעפּעס, אַזוי אַז די איינוואוינער פֿון 2 שטאָק האָבען, ווילענדיג ראַטעווען זייער לעבען געמיינט שפּאַרונגען פֿון די פֿענסטער.

אייניגע איינוואוינער ווענען שווער פֿערוואַונ-דעט געוואָרען אין איינער אַ געוויסער אַ פּיוואַנ-סקי איז אימערקומען אין די פֿלעמען ווען ער האָט געוואָלט אין לעבענען מאַמענט אַרױסבעקומען פֿון די פֿלעמען דאָס ביסעל געלד, וועלכעס ער האָט אין משך פֿון יאָהרען אַרבייט אָפּגעשפּאַרט. נאָכדעם ווי מיר זען האָט אָנגעלאָשען דאָס פּיו-ער האָט מיר געפֿונען דעם פֿערקוילטען קערפּער פֿון פּיוואַנסקי.

310,000 דאל. פון „דזשאַנאָנאָ“ פֿאַר די יודען אין מורח-איראפּא.

ניי-יאָרק, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער „דזשאַנאָנאָ“ האָט אָסגיגירט 310 מיליאָנען דאָלאַר אַלס דרינגענדע הילף אויף דער גויט פֿון די יודישע בעפֿעלקערונג אין מורח-איראפּא. די סומע איז אָסגיגירט געוואָרען אויף דער אינטערנאָנעל פֿון ד"ר בערנארד קאַהאַן.

די הלוואה פאר ארץ-ישראל און די ענגלישע רעגירונג.

לאָנדאָן, 28 (י.ט.א. טעלעגראפיש). אין ענג-לישען פֿאַרלאַמענט האָט קאַלמאַל ווערשאוואַר אָנ-געפֿרעגט, ווי ס'האָלט מיט דער הלוואה פֿאַר דער יודישער קאַלמאַל-אָפּע אין ארץ-ישראל. דער קאַלמאַל-מיניסטער אַמערי האָט געענט-פֿערט, אַז אין יוני פֿאַרינעם יאָהר האָט זיך די צווייטע אָרגאַניזאַציע געווענדעט וועגען דער דאָוונער הלוואה, די ענגלישע רעגירונג האָט נישט אָפּגעוואָלט, אָבער איז איבערגען מאַמענט און די פֿראַגע נישט אָפּגעלאָ.

בעז"ה

היינט, פרייטאג צו-נאכט צו קבות-שבת ווערט איינגעפירט אין דער ווילנער שוהל דורכן לאדזער וואג נאט' מיט' היגען קאמיטעט

אפיינערליכער קבלת-פנים לבבור די רבנים גאונים וגדולי ישראל שליט"א בשתא"מ

וועלכע ווילען יעצט אין לאדז אין צוואנצנענען מיט דער גרויסער רעטונגס-אקציע פאר אלע ישיבות אין פוילען.

אויך ווענען מיר מודיע, אַז די חשוב'ע רבנים הגאונים הרה"ג ר' אהרן וואלסקען שליט"א אבד"ק פּינסק הרה"ג ר' פסח פרוסקען שליט"א אבד"ק קאַברין הרה"ג ר' יצחק קאסאווסלי שליט"א אבד"ק וואַלקאווסק הרה"ג ר' משה שאצקעס שליט"א אבד"ק איוויע הרה"ג ר' אליעזר יהודה פּינסק שליט"א הרה"מ ביישיבת מיר הנודעה הרה"ג ר' אברהם קאלמאנאוויטש שליט"א מראקאוו הרה"ג ר' חיים זעליג פאלאק שליט"א אבד"ק קנישין הרה"ג ר' משה לייב לוסקי שליט"א אבד"ק וואַרשאוואַ הרה"ג ר' הירש גינבורג שליט"א מראדין

וועלכע ווילען יעצט אין לאדז אין צוואנצנענען מיט דער גרויסער רע-טונגס-אקציע פאר אלע ישיבות אין פוילען וועלען היינטיגען שבת פ' תשא בעת התפלה האלטען רישות אין פארשידענע לאדזער גרעסערע שוהלען און ביהמ"ד ווענען דברים העומדים ברויט של פולם.

הועד להצלת הישיבות בפוילען.

4683

אכטונג, הערינג-הענדלער!

דערמיט מאַן אין בעקענט דאָס הערינג זגערזשער 8 איך האָב געפֿענט אַ הויט-לאָדער פֿון הערינג זגערזשער 8 דער לאָדער איז פֿערזעהען מיט אַ גרויסען אַיסוואַל פֿון פֿערשידענע סאַרשען הערינג ווי: מאַטיאס, סטאַראַוואַ, שאַטישע און יאַרמוסער. גומע בע-ינגענען! מעסיגע פֿרייזען! קומט איבערציינען אייך! מיט אַכטונג! לאַנדאָנער, לאַדז ווערזשער 8 פֿעלעקאן 33 42

דער פֿאַמיליע קליינבאָים צוליב'ן טויט פֿון דעם אונפֿער-געפֿליכען מאַן, פֿאַטער און ברודער, אונזער עלטסטער לאַנגיעהרי-גער מיטגליד נײַ

אברהם וואלה

זונטאג, ד. 3-טען מערץ 1929, 11 פֿאַרמיטאָג, צו בעהרען דעם אַנדעק פֿון

ד"ר ארבערמ באהז

וועט פֿאַרקומען אַ הויכער אין דער סינאָגאָג, פֿאַר-הויל'ס פֿרייהייטס-פֿלעץ 10, צו וועלכער עס לאָדען איין די משפּחה, פֿריינד און בעקאַנטע

די פֿערוואַלטונג פֿון לאָדזער געזעלש. „בֿהז-הויל'ס" און קאָמיטעט, „אונדראָוויטקאַ".

ד"ר ארבערמ באהז

ד"ר ארבערמ באהז

צונויפרופן אנ'ענפונג פונגם האנפערעניץ בעשליסט דער אמעריקאנער סענאט.

מענות צו יודישע האמוניסטען פון די קליינע שטעטלעך.

פון און שטח נעמען זיך ביז אין דעם פרייז. דעם נאנטען טאג שמוח'דיג וועט די שטעטלעך יונגער נעשטערט. אין בארסאבא וועט פיל קאמפאזיציעס זיין ווען און שול הערען דעם חזן יענען שבת, פורים און אלע אנדערע יודישע יום טוב פונעם וך די קאמפאזיציעס און אים אין זייערע יום טוב'דיגע קליידער און פראנטען ארום איבערן שטאט. מען וועט זי איהן ווערע פנים'ער רחם פשוט די שכינה. פראטעסטירען די קאמפאזיציעס ווען מען שיקט זייערע יונגערע ברודער און די חרדים אריין? זוכען זיי אויפצוהויבען די געוועזענע ליבעלע מינונג נען דעם? נין! דאס אלעס צייט, אז די קלערקאנען לען בעקומען אנהאלט איהן אונזער יונגער.

אין דער "קאמפאזיציע" פראדורא, לעד זען מיר: די קאמוניסטישע יונגער-ארגאניזאציעס פון אייגענע שטעטלעך האבען איינגעזען פערלירען זייער פאליטישע און קלאסען-געשטאלט. אט א שטייגער וואס עס שרייבט א "קאמפאזיציע" (מיטגלידער פון קאמוניסטישע יונגער-פערבאנד) פון דער שטעטלעך סמאלעוויטש, פונסקער קרייז: "אויף שטעטל ווי עס איז געקומען געהענטער צו שמוח'דיג האבען אייגענע קאמפאזיציעס ווי אנגעפאנגען צו גרייטען. דער קאמפאזיציע ווערען האט איינגעפירט ביי זיך א שמוח'דיג, צו מעל'כער ער האט איינגעלאדען די קאמפאזיציעס. עט'ליכע וועטן ספעציעל ארגאניזירטען פון שטאט איהן יום טוב. מען האט געטרוקען דעם ביטערען טראג'דישן שטעטלעך וועט דעם פארשלאגן וועטען.

ל' אדר א' 28. (אמע) דער אמעריקאנער סענאט צונויפרופן אנ'ענפונג פונגם האנפערעניץ.

30 יאָהר תפילה פאר הרגענות אפאטער און זון.

לאנג פון זיי געליר. דעם פאטער האבען זיי אראפ'גענומען דעם קאפ מיט א האק, דער זון וואו איז אנטלאפען, מ'האט איהם אבער נאכגעזיט און אויך דערהרגעט. דער פראדורא האט אנגענומען אנהאלטען, ווייל ער האט פערלאנגט טויט-שטראף.

פון סלאנים שרייבט מען: דא איז פארגעקומען א פראצעס נעגען צוויי פאנדיסטען, וואס האבען ווערענדיגט אויסגעפיהרט א רויב-מאָרד איבער א פאטער מיט א זון (קריסטען) דער פאטער מיט'ן זון וועטן ארויס פון זייער דארף און זיך געלאזט צום יודישן און שטעטלעך מיטשניץ, די פאנדיסטען וועטן זיי בעפאלען און פער-לאנגען זיי צו געליר.

פאלקסאמיסאר סעמאשקא פאלעמיזירט מיט אנטיסעמיטען.

לאנג, פארוואס אבער, ווען אונזער פאטער פערפערט מיט זיין ווייטשאפט און פערענט ארום מעהר חבואה, פערענטעט מען איהם גלייך פאר א "קולאק" און מען נישט איהם נישט קיין מעגליכקייט ווייטער צו ארבייטען? אויב מען וועט מיט די יודען זיך אויך צווייטער, וועלען זיי ענטלויפען פון זייער ערד! א צווייטער רעדנער האט געזאגט: — די יודען האבען איבערהויפט נישט ליב צו ארבייטען, חסר סעמאשקא האט דא געזאגט, אז דער צאר האט נישט ערלויבט יודען צו ווערענעמען זיך מיט ערר-ארבייט. פון דער בופעל ווייסען מיר דאך אבער, אז יודען וועטן זייערע ערשטע מענטשן אויף דער וועלט. דעמאלט איז דאך קיין צאר נישט גע-ווען. ווארום וועט וועטן יודען נישט קיין פאטערס? א רייטער רעדנער האט געטענהט: — די יודען לעבען זיך שלעכט, נא, און אונזערע פאטערס לעבען זיך בעסער? די סאציעטען-מאכט האט פאר די עלף יאָהר נישט בעוויזען צו פערפער-סערען די לאנגע פון פאטערס. סעמאשקא האט דא אנטיסעמיטען געגעבען דעם געהעריגען ענטפער און צום סוף איז, ווי מיר, "סיר-בוגא" בעריכטעט אנגענומען געווארען א רעד-לוציע, וואס הייסט גאט די נאציאנאלע פאליטיק פון דער סאציעטען-מאכט און פארערט אויף צו פער-שטאלקען דעם קאפא געגען אנטיסעמיטען.

אין קאמוניסטישען וועלט, "סירבוגא" איז אפגערוקט א צעריכט פון א לעקציע, וואס דער געוואלדיגסטער קאמפאזיציע, דר. סעמאשקא, האט גע-האלטען אויף דער מאסקווער פאבריק, (סאבארא) וועטען "אנטיסעמיטען" און דער נאציאנאלער פא-ליטיק פון דער סאציעטען רעגירונג. סעמאשקא האט אין שארפע ווערטער פער-ראכט דעם אנטיסעמיטען און האט אנגעוויזען, אז עס איז די פליכט פון יודען איינזעטן קאמוניס-אונגעטוישען ברודער פון סאציעטען-פערבאנד צו בעקעמפערן דעם אנטיסעמיטען. נאך דער לעקציע האבען פיל ארבייטער צוגע-שיקט דעם רעדנער צעטלעך מיט פערשערענע פראג-גען. די מערהסטע פאנגען וועטן געווען אנטיסע-מיטישע, איינער האט, צום ביישפיל, געשטעלט אזא פראגע: "פארוואס וועט מען אויף די שילדען פון די קראמען נישט קיין רוסישע פאמיליע-נעמען, נאר יודישע?" דערנאך וועטן ארויסגעטראגען א ריה רעד-נער פון פאבליקום מיט אפגען אנטיסעמיטישע רע-דעס. א נעוויסער ספיריטואל האט געזאגט: — חסר סעמאשקא האט דא געזאגט, אז די יודען וואס מען בעוועגט אויף ערד, אויף וואס וועט ער די יודען וועלען דורך זייער ארבייט פערפער-סערען די ערד און וועלען געבען מעהר ברויט דעם ערשט איצט ווערט מען געהאט וועטען די שרעקליכע איבערלעבענישע, וואס עס האבען גע-האט די פאסאזשירען פונם אריינעט עקספרעס, וואס איז ארויסגעפארען דעם 29-סטען יאנואר פון פאריז דורכ'ן פאלקאן קיין קאנסטאנ-טינאפאל, און וועלכער איז געווען פול מיט פא-סאזשירען פון פערשידענע לענדער. מ'איז געווען ווער קאלט. אפילו אן איטאליען איז נישט ווילט האט געהערשט א שרעקליכע פראסט אבער נישט קוקענדיג רעדנער, איז דער אריינעט-עקספרעס אנגעקומען אין דער נאכט פונם 31-סטען יאנואר אויפ'ן 1-טען פערבאנד קיין סאפא. ווען דער צוג האט געהערשט צו דער פולנאריש-טערק דער נעריק האט קיינער נישט געהאט, וואס פאר א טראגישע מאמענטען עס וועט אויסקומען די ריי-זענער איבערצולעבען, איידער זיי וועלען אנקומען קיין קאנסטאנטינאפאל.

א שוידערליך פערברעכען איז א דארף נעבען מאסקווע.

ריגען קאליא, און ער האט, ווי ער גלייך דער-צעהלט, אנגעפאנגען טראכטען ווי צוויי, אומצו-ברענגען "קאליא". ענדע וועט איז די פרוי צוועקנעפארען אין שפיטאל, און א קינדער צייט ארום האט דא-מאנא פארגעלענט זיין שטיף-ווען: — קאליא, אין וועלד נאך נישט מיר ווע-לען אנקלייבען א פאר זעקלעך און וועלען עס פער-קליפען... זיי האבען גענומען עטליכע זעק און זענען צוועק. זיי האבען אנגעריסען נישט און האבען זיך גע-לאזט געהן אהיים. אויפ'ן וועג זענען זיי פערביי-געגאנגען א ברוינס. ראמאנאוו האט זיך אפגע-שטעלט ביים ברוינס און האט גענומען אריינקוקען אין איהם. — ווע, קאליא, ס'פארט טיפער ברוינס... דער יונגער האט זיך איינגעבויגען אום אריינצוקוקען אין ברוינס. אין דעם מאמענט האט ראמאנאוו איהם אנגעכאפט פאר די פלייצעס און גענומען שטופען איהם אין ברוינס. דער יונגער האט מיט אלע כוחות זיך געווערעט גענוג דעם, אבער סוף פל סוף איז ראמאנאוו דאך געלונגען אריינצו-ווארפען איהם אין טיפער ברוינס. דערנאך האט ראמאנאוו אנגעקליבען ציגעל און האט מיט זיין גאנצען כח גענומען ווארפען זיי אין ברוינס אריין כדי צו דער'הרג'ענען מיט זיי קאליא'ן אויף טויט. ער האט געווארפען צוויי לאנג ביז אין ברוינס איז שטייט געווארען.

האמף מיט א מחנה פון 50 הינגעריגע וועלדע עקספרעס-צוג פאריז—קאנסטאנטינאפאל צווישען שניי-בערג.

סען, וואס וועטן אפגענומען געווארען ביינאכט, האט פון אויסערקראם געמאכט די איטאליאנער פון די ארומיגע רעדער, אז דא קומט עפעס פאר. זיי וועטן געקומען צום ארם, וואו דער צוג איז געשטא-נען, אין דער בעגלייטונג פונם עטליכע טערקישע וואגאנערס. קום, וואס זיי האבען רעדנען דעם צוג, וועלכער איז שוין געווען פונעם איינגעזען בעד גראבען אונטערן שניי. די פאטערס האבען גענומען די ערשטע הילף, זיי האבען געברענגט עסען, האלץ, מ'האט גע-שיקט טעלעגראמעס, מ'האט געבעטען די יטערקישע רעגירונג, אז מען זאל ראטעווען די פאסאזשירען. אין משך פו נעטליכע טעג איז קיין נישט געקומען. ערשט נאכדעם, ווי מ'איז צוויי אפגעשטאנען 9 טעג, איז אנגעקומען פון קאנ-סטאנטינאפאל הילף. די פאסאזשירען האבען לייכט אפגעשטעלט.

— וועלדע! וועלדע! מ'האט ארויסגעקוקט דורך די פענסטער, און מ'האט זיך געקליקט דערהינטן א מחנה פון בערך 50 וועלדע, וועלכע רעדנענעטערען זיך ביסלעכט צום צוג. דא ס'וועטן געווען אויסגעהווערעטע, בלוט-דורשטיגע חיות, וועלכע האבען ארויסגעשטעקט די צונגען און געשלעפט די לאנגע היידלעך אויפ'ן שניי. אין וועלדע, איז געווען, וויסן אויס דער דרייט-טעסטער פון דער גאנצער מחנה און ער האט מיט א גאנצליגען איספעט זיך געווארפען אויף לאנגאן אויסהאקענדיג מיט'ן קאפ דאס פענסטער. אין וואנאן איז ענטשטאנען א געוואלדיגער פאניק. די פרויען האבען אנגעהויבען חלשען. עטליכע מע-נער האבען ארויסגעווארען די רעוואלוערען, אנדער-קע האבען געכאפט לאפאטעס און העק, נרייט צו קעמפערן מיט'ן געפעהרליכען שווא. די שאסען האבען אויסגעהאלטען אויף א געד-וויסער צייט די אגרייפערע וועלדע, אבער אן עט-ליכע שעה ארום האבען זיי זייער אנגעהויבען צו אטאקירען. ווען ס'איז געקומען דער פריהסארגען האט מען געוועהן דורך די פאנצערפענסטער, ווי דא וועלדע ליגען אויפ'ן הייסען שניי, וואס איז רויט בעפארשט געווארען פון זייער בלוט... אבער א ראנק די וועלדע איז געקומען א יושעה אויף די אונטעליכע פאסאזשירען. די שפ-

ענען איצט ווערט מען געהאט וועטען די שרעקליכע איבערלעבענישע, וואס עס האבען גע-האט די פאסאזשירען פונם אריינעט עקספרעס, וואס איז ארויסגעפארען דעם 29-סטען יאנואר פון פאריז דורכ'ן פאלקאן קיין קאנסטאנ-טינאפאל, און וועלכער איז געווען פול מיט פא-סאזשירען פון פערשידענע לענדער. מ'איז געווען ווער קאלט. אפילו אן איטאליען איז נישט ווילט האט געהערשט א שרעקליכע פראסט אבער נישט קוקענדיג רעדנער, איז דער אריינעט-עקספרעס אנגעקומען אין דער נאכט פונם 31-סטען יאנואר אויפ'ן 1-טען פערבאנד קיין סאפא. ווען דער צוג האט געהערשט צו דער פולנאריש-טערק דער נעריק האט קיינער נישט געהאט, וואס פאר א טראגישע מאמענטען עס וועט אויסקומען די ריי-זענער איבערצולעבען, איידער זיי וועלען אנקומען קיין קאנסטאנטינאפאל.

Dr. med. ALBERT GOTLIB
פיעטריקאווער 26
טעלעפאן 77-50
אקווער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקע.
געהמט אן פון 4 ביז 7 אונטער. f340

אדרט
זאכאדניא 43
מארגען שבת-2 פארשטעלונגען; 4 נאכמיטאג (נידריגע פרייזען) און 9 אונטער
פון 3-שעה'דיגע, גראנדיעזען שלאגער-פראגראם
אויף דער
מאסקווארד
אלטשטאדט

1. שאכנע-יאכנע, 2. מייסעל, 3. באצעבאטיש, 4. מאנאלאג, 5. וואסער-טרענער, 6. מאסקאראד, 7. שמידען, 8. אונזערע קינדער, 9. א פעהליכט, 10. נאקטירען, 11. אלטשטאדט.
בילעטען צו בעקומען טעגליך פון 7 אין אונטער, שבת - פון 2 א זיגער נאכמיטאג.

יודישע קאמער-סענאט
ליסטע: מ. בראדערזאן.
היינט אין טעגליך 9 אונטער
1 פארשטעלונג
מארגען שבת-2 פארשטעלונגען; 4 נאכמיטאג (נידריגע פרייזען) און 9 אונטער
פון 3-שעה'דיגע, גראנדיעזען שלאגער-פראגראם
אויף דער
מאסקווארד
אלטשטאדט

"די יודישע שפראך".
(—) מיר האבען רעהאלטען דעם נומער 6 (13) פון "וועלט" פאר יודיש שפראכטישען "די יודישע שפראך", ארויסגעגעבען דורך דער קאטעדרע פאר יודישע קולטור ביי דער אוקראינישער ווי-סענשאפטליכער אקאדעמיע, פילאזאפישע סעקציע. דער נומער האט פאלגענדען אינהאלט: ג. שטיף — דער פאלשער ביואז; א. נאדעקי — צו דער יודישער פונקטאציע; ע. פאלקאויטש — צו דארה מען דעם פאסא?; ג. שטיף — אייגענע בעד-מערקונגען צו ח' פאלקאויטשעס ארטיקלעל; ל. רעוויק — וועטן שפראך און סטיל פון באראשע און טעג; כ. וואלאדארסקי — שפראך און דאך לעקט; פ. פאלקאויטש; ג. סלוצקי — טעמניק-לאנגע פון קערטיס-קאפאפערעציע.

דער פארפאסער

דער טומעל ארום דעם פראנצויזיש=בעלגישען געהיימען אפמאך. — אמעריקעס צוטריט פון האנער שידס=טריבונאל.

בען אלע געזאגט, אזן קיין שום אנדערע אפמאכען
ווענען זיטש געשלאסען געווארען.

רעד אנצירעטעס איז נאך נישט ערלערנט, און מעגליך, אז זענען דעם ענין, וועט פאקטיש נאך פאס קומען א שמועס צווישען בראזאס און שטערעל מאגנע אויף דער האנטעסער בענענענש ווערער בעת דער מעדיטאסיע פון פעלקער-באדראט, ווי דאס פערלאנגט א טייל פון דער רייטשער - פרע-סע. יעדענפאלס, דער טומעל, וואס איז אויפגע-הויבען וועגזען ארום דעם פאקטישן אדער אויס-געטראכטען פאפאך זאגט ערדז, ווי ווייט איז איר ראפע איז נאך פון „נייטיגער ענטזאפאנא“, אז די אנטזאפאנע איז צוגע-אויבערפאלט מיט גענעווייטער געשעסן, וואס זיינען איין לאנד צו קוקען אהן צוויפער אויף די הענד פון אנדערען.

אלע נאמע וואסען קומען פון אמעריקע. אלס בעלזינג פאר אנהעמען דעם קעלנפאסט איז היינט אמעריקע געקומען מיט אן וועסט, וועלכער האט ארויסגעפונען שטארקע צופרידנהייט אין די איראפעאישע פאליטישע קריגען. די ערגעניסן די פערצינגטע שטאמען, האט אויסגעדריקט די גרייסקייט צו ווערען א מיטגליד פון אלוועלטליכען שרידסטיבונגאל אין האב, אמת, מיט געוויסע פאר- בעהאלטען אין בערינגאנגען. די פערצינגטע בע- שטענדען אין דעם, און דער שרידסטיבונגאל וועלכער בעשטעהט פון אלע פעלקער, וואס געהערען צום פעלקערבונד, וואל און דער הסכמה פון אמעריקא נאמע אנהעמען צו ווערטראכטען קיין שום ענינים, וואס געהערען דירעקט אדער אנדירעקט יי מלד- האנטערעסען פון אמעריקא.

דען דאָזיגער האַני, שטעלט אַמעריקא אָן
אַ נאָן קעגנערערער לאַגע אין פערבליך מיט אלע
איבריגע מלוכות פון דער וועלט. אָבער חוץ פערדיג
זעט אַהן ספּאָ אַנענאָמעלע ווערען. פּראַזע האָט אַמע-
ריקע קאָסעטאַרש זיך אָפּגעקאָנט אַנטוילצונעמען
אין דעם האַנער וועלט־טריבונאַל, פעררושפּערגיזיך
דערפֿון, אַז אַז נעריכט האָלט פערנעניצט איהר
זוכערנישטע. אַז אַה נאָמעריקע פערלירען די דע-
פּיטעס און טריבונאַל כּעמט אַ העלטס פון וויער
קראַפט און אויטאָריטעט. די נאָמע פון די פער-
אייניגטע שטאַטען, אַז זי זענען גרייט צוזאָרטען
צום טריבונאַל און מיט גרויס צופרידענהייט אויס-
גענומען געוואָרען און איראָפּע, בעזונדערס אין די
קרוינען פון פעלקער־בונד, אַמעריקאַ שרייט ווערט,
זיי געזאָגט, בעטראַכט אלס דירעקטער פּועל יוצא
פון קעלג־אַפּאַך און און אונטערנענומען געוואָר-
ען אונטער דער השפּעה און הובערן, וועלכער
גענומט שוין איבער דעם 4־טען מעיז די מאַכט
פון קולידזשין. פאַר די גענעווייטיגע בעזעהונגען
צווישען אַמעריקע און איראָפּע וועט דער צאָרטס פון
די פּעראַייניגטע שטאַטען צום האַנער שוויס־טרי-
בונאַל האָבען אַהן ספּאָ אַ וועהר נאָכטיגע בער-
טיגונג.

5.5

אים פון פראנקרייך — רייכשלאגער, איטאליען און
שפאניע.

אם דאס איז דער אינהאלט פון דעם געהיר
מען אפמאך, וועלעכן ס'האט דעמאנסטראט דאס האר
לענדשע בלאט. די דייטשע פרעסע האט מעהר נישט
געדארפט. די האט זיך אנגעכאפט און דער רעדע
לאפע, ווי אז אביאט טוב. פאר דער דייטשער
פרעסע איז מער נישט קיין שום ספק, אז דער
פערפעקטליכער געהימער אפמאך איז אנהיימע-
טישער און איז טאקע געשלאסען געווארען צווי-
שען פראנקרייך און בעלגיע. מיינט אז צווי-
שען די גענעראל-שטאפע פון ביידע לענדער עקזיס-
טירט טאקע עפעס צו א נאךגענומען החקירות, און
די פאנהען אויף ביידע טעריטאריעס זענען ווי ספע-
ציעל געבויט פאר די צילען פון א געמיינזאמען מיר-
לעטערשער אקציע.

די רעכטע רייטשען פרעסע בעקלאַנט זיך, און איצט, צעהן יאהר נאָכן קריג, בעשאַפֿט זיך ווידער אַ בלאַקאָדע אַרום דייטשלאַנד. פֿון מערב האָט זיך פֿראַנקרײַך פֿערוויקערט דורך אַנאַפֿאַמאָך מיט בעלגיע, וועלכער איז אַזוואַי געשלאָסען געוואָרען מיט דער שטילער הסכמה פֿון ענגלאַנד און צילט אין דער נייטראַליטעט פֿון האַלאַנד. אין מזרח ווידער האָט פֿראַנקרײַך אַ ריה אַפֿמאַכען מיט איהרע "אויסלאַלען", (געאָאָראָמע דנער), וועלכע וועלען צו יערער צײַט גײט זײַן זיך צו וואַרפֿען אויף דייטשלאַנד לויט אַ וואַונק פֿאַר פֿאַרזיכערט.

די אלע מאטיווען פרעגט די דריטע עפענט
ליכע מיינונג, וועלענדיג זיך און אנדערע איבערצייגען
אז קיין ספק אין דער אויסענטשיקט פונם געד
ווייטען אפמאך אין לחלוטין נישטא. אבער דא
הויבט זיך אן דער צווייטער טייל פון דער סענסא-
ציע, דהיינו: מי פראנקרייך, מי בעלגיע ליקענען
שטין אז נישט און ערקלערען, אז קיין געהיימער אפ-
מאך איז צווישען זיי נישט געשלאסען געווארען. דאס
פראטעווערע אויסער-דימינסטעריום האט פערעפענט
ליכט א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט קאטעגא-
ריש אפגעלייגענט דער טעקסט פון אפמאך, זאגט
אז פערעפענליכעט געווארען אין דער האלענדישער
צייטונג. דער טעקסט ווערט ערקלערט פאר אויסגעד-
טראכט. פאקטיש איז געשלאסען געווארען צווישען
האראנקרייך און בעלגיע אגאפמאך, וואס טראגט
א היינטע פערטייגונגס-ארגאניזאציע אויפן פאל
פון אנערקענטע שרעט מצד דריטשלאנר. דער נאמען
אויסמיש ווענען דאזיגען אפמאך איז בעצייטענס
מיטגעטיילט געווארען דעם פעלקער-בונד, און דער
אפמאך נאכא איז בעהאנדעלט געווארען אין די
פארלאמענטע פון ביינע לענדער. דעמאלט איז נאך
די פערשטענדיגונג פון ביינע גענעראל-שטאבען.

מיט אַנײַהליכער ערקלעהונג אין אַרױסגעד-
טראָטען אויך די בעליזשע רעגירונג, אויך זי מע-
נהײט, אַז קיין געהײמער אָפּמאַך אין נישט געווען,
אז ווענען דעם פאקטישן געשלאסענעם אָפּמאַך האָ

דייטשלאנד האָט בעקומען רעדאָנש. ערשט נאָרנרש לאַנג איז די פּאָליטישע העלט אין אײראָפּע פֿע נעאָנאָנען באַראַראַם צוליב דעם נעהוימען מער מאַריאַל פֿון גענעראַל גרענער, דעם דייטשען קריגס מיניסטער. איז דעם מעמאָריאַל האָט דער קריגס מיניסטער, ווי בעקאָנט, אַרומגעברעט די מאַטיווען, צוליב העלכע דייטשלאַנד מוז ווײַן ברויפֿפֿענט, מוז אָבער אַ שטאַרקען קריגס־פּלאַן. דער מעמאָריאַל איז געווען אַ שטרענג געהיימען און איז אויף אַ רעטועדערהאַפּטונג אופן געקומען אין די הענד פֿון אַנגעגלישער צייטונג, וועלכע האָט איהם פּערפֿעפֿענט ליכט. דער פּאַקט האָט געענעבט אָהן אַ שווער שטאַק צו רעדען און אויסצולייזען די קריגערישע שטימונגען, וואָס הערשען ביזן היינטיגען טאָג אין דייטשלאַנד; עס זענען געמאַכט געוואָרען נייע וואָר געוועזען און דראָהונגען אויפֿן אַדרעס פֿון די געהויבט דייטשע קריגס־פֿלענער א. א. ו.

די סענאטציע מיט גרענערס מעמאריאל און נאך נישט שטיל געזארגט, ווי ס'איז עקומען א נייע סענאטציע, און וועלכער מהאט זיך דאסמאל אָנגעקאפט דאָס הונדא און די היסטאָריע, וויל זי נישט אַרומפאן די הענד פון די דייטשע פאליטיקער פאר פערטריגע פארווארפן לנבי דעם גענעירישע צה. די סענאטציע שטאמט פון האלאנד, און דער האַלענדישער צייטונג, "אמסטרעכטער ראַנבולאט" איז דער פערפונענליכט געזאָרגט דער טעקסט פון אַ געדרייען מיליטערישען אָפּמאַך, וועלכער זאָל זיין געדאָסען צווישען פראַנקרייך און בעלגיע און אזוי ווין געזענדט גענוג דייטשלאַנד און האלאַנד. דער אָפּמאַך, ווי ס'העוועטעט דאָס האַלענדישע בלאַט, איז, געשלאָסען געזאָרגט נאָך אין יאָהר 1920 און דערנאָך דערנענטט געזאָרגט דורך אַ צונאָג אָפּמאַך צווישען די גענעראַלשאַפּען פון פראַנקרייך און בעלגיע אין יאָהר 1927. דער אָפּמאַך איז געשלאָסען געזאָרגט 25 יאָהר און וועט פאָרויס אַ גענעווייניגע אונטערשטיצונג פון די קאָנטראַהענטען מיט אלע זייערע כוחות זיך צו אונטערשטעצן, אין פאל פון אַ קריג נעגען דייטשלאַנד, אָדער נעגען אַנגלאַנדער מלכודת, וואָס וועט דורך דייטשלאַנד אונטערשטעצט ווערן. בעלגיע דאָך אין פאל פון נאָמערגריקייט מאַכטלייזער 600 מיליאָנד וועלנער, פראַנקרייך ווידער מוז שטעלען צום שוין פון בעלגיע 1,200 מיליאָנד וועלנער, וואָס זאָלען זיין בעשטימט צו אָפּווערען אָפּ די פלייטענע טעריטאָריע. אין פאל פון אַ קריג אַרבעטן ביידע אַרמיעען, די פראַנצויזישע און די בעלגישע הייפּ אַנהייבען אַנגעקערנישע אָפּטעלען, אזוי אז דאָס דייטשע מיליטערי זאָל זיין געוואונגען צו עקומען די אַרומ פאלן. אין אַרומ דרום.

רער צוגאב צאמאן, וועלכער וואל ווין געשלאגן
מען צווישן פראנצויזישע און בעלגישע גענעראל-
שטאב אין יאָהר 1927, זעהט פארויס, אז אלס
עווענטועלע שונאים פון בעלגיען דאָרף מען בער-
טראכטען דייטשלאַנד און האַלאַנד, און אלס שונ-
ד

פאקטיש — א זיג
אבער אהן ווייטערדיגע פאלגען

אויף דער ווייזונג פון סיים, אויף וועלכער עס
איז בעמראכט געווארען דער פארשלאג ווענען צו
זעהען דעם פינאנץ-מיניסטער שטענדיג וויסן אז פער
אנטווארטליכקייט, האט דער פרעמיער בארטעל א
רויסגעוואט א ווער ריכטיגען געדאנק פונעם דער
סאקטיק פון דער אינזשניער אפאזיציע. דער פרע-
מיער האט געמיינט געוואלט, אז די אפאזיציע מיינט
אויס דעם ברויטען קאמפאס-פראנט מיט דער דע-
גרינג, דאך פאלט אן פון דער זייט אויף די מר-
ניסטעריאלע פארפאסטענע, אינסאצעדנדיג די שווא-
כע זייטען אין די בעזונדערע מיניסטעריומע.
צוויי איז טאקע, די אפאזיציע וויל נישט קיין
גענעראל-שלאכט, וועלכע האלט אין אינזשניען-מא-
מענט דורך איהר זייער פערשפילט געווארען. זי
ויל בעסער קליינע צוזאמענשטויסען, וואו ס'זאל קור
מען צום אויסדרוק איהר אפאזיציע.

אזוי האט מען געקענט אפצוריסען פון די
רעזירונגס־בענק דעם אינערן־מיניסטער סקלאד־
קאמסי, שטרייכענדיג זיין דיספאזיציע־פאנעל. דער
צווייטער אנגריף איז געקומען אויפ'ן מיניסטער צאר
דורך אַריינטראָגען דעם אומצוטרויאָמט פאר
איהם און איצט איז געקומען דער אנגריף גענען פיר
נאָך־מיניסטער טשעכאָזישע.

ביי רעם דאָווינען אָנגערופֿן וועט זיך פֿולט אַרויס
רעם אומוויילען זיך צו פֿערמעסטען אויף דער רע
נירונג און דער ציל איז גאָר צו שפּעלען אָפּאָזיציע. הײַנט
טעאָרעטיש זענען די יפּאַרשלאַנגעבער בלונדע רעם
פּיאַנצ־מיניסטער טשעכאָוויטש גערעכט, שטעלט
זיך אָבער דער ענין פּאַקטיש גאַנץ אַנדערש פֿאַר.
די איבערשרייבונגען, ווענען וועלכע עס רעדט זיך
אויס, זענען געמאַכט געוואָרען אין ביזרושעט פֿון
יאָהר 28-1927, אַלס דעמאָלט ווען פֿרעמיער
איז געווען געמאַכט פֿילדורסקי. די רענירונג אַלס
גאַנצע האָט שטענדיג ווען סײַאז געקומען צו רייד
ווענען דאָווינען ענין, אָפּען ערקלערט, אַז וו סאָלידאַר
זיירט זיך מיטן פֿונאַמיניסטישע טשעכאָוויטש.
ווען די אָפּאָזיציע וואָלט פּאַקטיש רעם ענין געמישט
לשמה, האָלט זי געראַדע צוזייערען צו פֿערענאָמיטירט
ליכטיג די גאַנצע רענירונג פֿון יאָהר 28-1927 און
אָהר שעה, דעם מאַרשאַל פֿילדורסקי, דאָס וויל
די אָפּאָזיציע, דאָס האָט מען צילבעוואָוסט אויס
געמיטערט, פֿרי נישט אויסצוגעוועמען די ענטגליטניג
נלאָסט.

איזט שטעלט זיך אַ פראַנץ פאַרזאָגט שטעלע
מאָקע די רעווינג נישט צו דעם סיים די ביזנעס
אויפערשטייגונג פאַר דעם דערמאָנטען יאָהר, האָט
סייזאָ שוין איזט אָנגענומען געוואָרען דער
זשעט פאַרן יאָהר 1929-30. דאָס אָנגעהענע
ביזנעסעס דורכ'ן סיים האָט דאָך ווירקליך נישט קיין
שום זיך, זען די רעווינג וואָל דערנאָך קענען דעם
ביזנעסעס ענדערען און אויפערשטייטן אויף דעם
אופן, ווי זי ויל. די רעווינג ווייסט צענדליג און
פערסענט פאַרמער האָט שוין צוויי מאל געוואָנט
אין דער קאָמיסיע צוזאָממעלען די ביזנעסעס-איר
פערשטייגונג. זי האָט דאָס נישט געטאָן פאַר איזט
ווייל די געזעצגעבונג זעהט ווירקליך נישט פאַר קיין
שום טערמין די דאָזיקע ביזנעסעס-אויפערשטייגונג
צוזאָממעלען. די רעווינג האָט געפרובט דורך פער-
זירענע וועגען צווייטען צו געבען דעם סיים אויף
דאָס עס זענען פערזענלעכע געוואָרען די 563 מיל-
יאָר, וואָס זענען אויפגעשטייטע געוואָרען אין דעם
ביזנעסעס פון 1927-28. זי האָט דאָס געטאָן און
דער ביזנעסעס-קאָמיסיע פאַר סיים, זי האָט דאָס
געטאָן דורך דער רעווינגס-פרייזטליכער פרעסע,
וועלכע האָט אויפגעגעבען גענוי פאַרזייעס און סומעס
אויף ערקלעב עס זענען אויסגעגעבען געוואָרען די 563
מיליאָן דאָללערס.

די אפאזיציע האט אפגעהאלטען א זיג. דער
 פרעמיער האט אפילו דעם דאזיגען זיג בעצייכענט
 אלס איין אריימגעטישען, דאס הייסט אז ער וועט קיין
 שום פאלגען נישט האבען און וועט בלייבען ביי
 דער ציפער-אפטיימונג.
 זיי אזוי דער ענין זאל זיך פארשטעלען, האט
 דער זעלטענער און דער פארלאמענטס-פראקטיק
 פארשלאגן געגעבן א שטארקען אפמאכונג און דער
 נאנצער פרעסע. פון איין זייט וויל די אפאזיציע אלע
 פרעסע, סיי די לינקע, סיי די רעכטע ווילנען
 דעם ענין נישט מאכען קיין געברויך, בענגענדיג
 זיך מיט אפגעהאלטענעם אריימגעטישען זיג. דורך
 א מערהייט שטימען. ראנגען צופאלאס די רעגיר
 יונגסנער פרעסע דעם ענין צו א פראגע פון מלוכה
 פערראס. זיי האלטן אז די אפטיימונג וועט זיך זעהר
 שלעכט אפדעקען אויף דער הייטשאפטליכער לאגע
 פון דער מלוכה און די קערטירס-פערזענלעכע און
 אויסלאנד און אויף דער אויסלענדישער מינגונג
 זענען פארלעט.

דער "גלגל פראגורד" הארטט שוין ארויף די שולד און די פערזאנלעכקייט פון די אידן מען אויף די, וועלכע האבען די אפשימונג אדרונגען פיהרט.

די פאקטישע לאגע אוי אועלכע : אין סיים האט די אפאזיציע בנזגע דעם ענין אפגעהאלטען א זיג, וועלכע דעם חרדיק קיין פאנגען נישט האבען שוין צוליב דעם, וואס די אפאזיציע וויל דאס נישט.

100

צוֹלִיב אַ קריגעריי מיט'ן פאָטער
פֿענעגהט אַ ייִדישער יונגערמאן זעלבסטמארד.

ווייז, הארטען און פרויען האבען גורם געווען דעם טראגישען מויט.

קלינגהאפער האט ערקלערט, אז ער וויל זיך אפי-
סעל אברוהען.

ווען דער האַטעלס-פּאַרטיער איז האַלב 9
ווייגער אַוועקד'ס פּאַרבייגעגאנגען נעבען דעם צי-
מער אויפ'ן ערשטען שטאָק, וואו קלינגהאַפער האָט
אָנזשירט, האָט ער בעמערקט, אז דער גאַסט איז
דאָ אין צימער, ווייל די עלעקטריע האָט געברענט.
דער פּאַרטיער האָט זיך געהינדערט, וואָס דער
גאַסט רופט עפּים אזוי לענג און האָט געעפענט
די טיר צו זיין צימער. דאָ האָט ער דערוועהן אַ
שטעקליך בילד. דער 19-יאָהריגער יונגעמאַן איז
געלעגען אויפ'ן בעט מיט'ן פנים צום שפיגל, אַ
לעוואָלדער אויף דער ברוסט, פּערגאָסען מיט
פלוס, וואָס האָט גערווען פון זיין קאָפּ. דער
אַלטער פּאַרטיער איז אַראָפּ צו זיין בעל-הבית
אין פּאַרטיער-צימער און איהם געמאָלדען, אז
ייער גאַסט איז ברגאנגען וועלסטמאַרד. מען
האָט תיכף טעלעפאָנירט נאָך פּאָליציי, עס זענען
נגעקומען פּאָליציי-פונקציאָנאַרען און באַד דע-
וויק דער שטאַט-דאָקטאָר, וועלכער האָט פּעסט-
עקשטעלט, אז קיין שום רעסונג איז שוין נישט
געבליבן געווען פון ערשטען מאָמענט אָן, ווייל
דער וועלטסמערדער האָט זיך געשטען גלייך אין
ער שליף אַרײַן און דער מח איז איהם אַראָפּ-
געלויבען.

ביים זעלבסטמערדער האָט מען גישט געפֿי-
ען קיין שום בריף, בלויז אַ ברייטלעכע רינג, 1 זל.
יט 65 גראַשען זיין זילבערנע טאָבלעט-דאָז איז
עלענען אויפֿ'ן טיש. ער האָט זיך געזעסן אַקס-
ען שפּיגל, כדי צו זעהען שיסען אויף אַ ריכטיג
רט.

מען האָט דעם זעלבסטמערדער געוואַלט אָב-
ייהרען אין פּראָעקטאָריים, וואו מען וואָלט איהם
עווען געפאַלמעסט. אויף דער אינטערעווען אָבער
זיין האַטעל-אייגענטימער, איז טעלעפאָנירט געוואָרן.
ען אין יודישען שפּיטאַל, פון וואָנען עס איז
יכפּ אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ טויטען-וואָנען.
זעלכער האָט איהם אָנגעפיהרט אין מחים-שטיבעל.

בצווגען א צימער. כאָטש אברהם קלינגעלפער איז
געבאָרען גאָנץ עלעבאָנט אָנגעטון האָט דער האָ-
טעל-אייגענטימער פֿון איהם פערלענגט געלד פֿאַר-
אויס, וואָס עס איז אויך געשעהען. זונטאָג אין
דער פריה, נאָכדעם ווי ער האָט איבערגעגעבעניגט
אין „צמערקאָנטקי“, איז ער 11 אַ זייגער פֿאַר-
מיטאָג שוועקעגעבאָנען אין שטאָטס אַרײַן און גע-
פֿעסען דעם האָטעל-אייגענטימער, מען זאָל איהם
איבערגעבען אַ צווייט צימער, ווייל דאָ איז איהם
געווען קאָלט. זיין וואונד איז דערפֿולט געוואָרען
און ווען ער איז צוריקגעקומען אין האָטעל אַרײַן
4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, האָט מען איהם שוין
אריינגעפֿירט אין אַ וואָרים בעסער צימער.

MIĘSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 26 lutego do 11 marca r. b.
Dla dorosłych i młodzieży:
 Epopeja filmowa nieśmiertelnego dzieła
ADAMA MICKIEWICZA

„PAN TADEUSZ”
Następny program:
„CHATA WUJA TOMA”

פון לעמבערג שרייבט מען: דער דראָהאַבֿי-
טשער רעסטאָראַטאָר יהושע קלינגהאָפער איז - בע-
ליקט - געווען מיט אַ זוהן, דעם 19-יאָרהינגען
אברהם, וועמענס גרעסטע פערזענלעכע עס איז גע-
ווען צו פערשווענדען זיין טאָטענס פערמעגען.
גאַנצע הונדערטע זאָלעס טעגליך האָט ער בע-
דאַרפט אויף ווײַן. קאַרטען אין פֿרויען און כאָטש
זיין פֿאַטער האָט לעצטענס דורכגעמאַכט אַ גע-
פּהאַרליכע אָפּעראַציע, בשעת וועלכער ער איז
געווען שוין מער, טויט ווי לעבעדיג, און איז
נאָך היינט קראַנק און זיין מיטער איז אויך קראַנק
האָט אברהם נישט אויפגעהערט צו פיהרען זיין
לייכטזיניג לעבען. טאָג-טעגליך זענען פאַרגעקומען
סכסוכים צווישען דעם טאָטען און דעם זוהן, וועל-
כער האָט דעם פאָטער דערפֿאַרטט ממש צו אַ מאַ-
ליישישער און מאַטעריעלער רואין.

פארשטאנען דינסטאג אין פארגעקומען אונזער
קריג צווישען יהושע קלינגעלפער און זיין זוהן
צוליב דעם, וואס דער זוהן האט עמיצען געשלא-
גען. אברהם האט זיך אזוי אנגע'ברוגט אויף זיין
פאטער, אז ער האט בעשלאסען צו פערלאזען
דראהאָביטש און ווי עס ווייזט זיך איצט אַרױס
טעקי אויף אייביג. ער איז אונזעם צוגיין שוואגער
ראטה, וועלכער וואוינט אויך אין דראהאָביטש און
דערצעהלט, אז ער פאָהרט צווישן דראהאָביטש.
עס האָבען נישט געהאלפֿען זיי בקשות און דעם
שוואַגער איז פֿון דעם שוועטער. ער זאָל פֿער-
בלייבען אין דער היים, ער האָט זיין פֿלאַן אויס-
געפֿיהרט.

סוף דראַהאַבײַטש איז ער אַוועק קיין לעמבערג
און שבת-צו-נאכטס איז ער אַרייַנגעקומען אין האָ-
טעל „אַמעריקאַנסקי“, סטאַנציעל אַוועק נאָס 1 און וויר

א בריך פון תל-אביב צום
„נייעם פאלקסבלאט“

פון מנשה אונגער

„עס הױבען שוין אן צו קומען
מאסקאפעס און יאהוד
וועט ווירער אַרפֿײַט זײַן“.

אָבער דער שטארעס-ווירד האָט זיך נישט אײַנגעשטילט און דער פּאַרס-קאָמענדאַנט האָט נישט דערלויבט צו שלינגן אױף די קליינע שיפלעך צו אױפּערפּירען. און עס האָט געהייסען, אז די שוף זעט מוזן געהן קיין חיפה. זענען די אַראַבער גע-לאָפּען צום קאָמענדאַנט בעטען אז ער זאל נאָך אױס-וואַרענען זיין אױבערן טאָג, אפּשר זעט זיך דער שטארעס לעצן. האָט די שוף מיט די וואַנדרערט עטליכע מופּטײַג זייען, וואָס פון זיי זענען געווען 108 חלוצים, זיך אַרוםגעדריעהט אױפֿן האַרײַזאַנט פּונם יפוֹער האָפּען און נישט געקענט אױף קיין אַרט זיך אָפּשטעלען. און די חלוצים האָבען געקוקט מוט בני עקרינו אונזען אױף דער ימער שטאַט חל-אל-בן און אױף דעם גרויסען פּלענ-פּאַדען, וואָס הייסט

זעהענז אױם בײַ זײער
רײכער משפּחה.

(פון די לאדזער מעשיות)

העם זי אויך פון דער "ירידה" אַרױסצופארפֿען, הייַ
עס קומט איהם שוין פֿאַר אײַניגע קאָראַטאָלען
ירידה־געלד.
...
מיר האָבען די עלענדע יחוסים געגעבען די
דעכטליכע אַטמוואָונגען וואָס זײַ זאָלען טון, בכדי
זי אײַנגען דעם הױפּטצאָלען פֿענער שפּאַנענעם
ראָם פֿערקאַפֿט געלד.
אַרײַנזאָל.

וְהָאֵם? — הָאֵם בֶּן זֶרַע אֲרָבִישֶׁת אֲרָבִי
שֶׁר פִּרְוֵהוּ אֲנֵרֶשֶׁת גַּעֲרֵעֵנִים. — חֲלוּצִים הוֹצִיעַ אֶת
זֶרַק צֶדֶק בִּמְעוֹ קִיץ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל? אֵין זֶה וְעֵנֶנּוּ אֶת
הַעֲקֵבִי אֲנֵנֶנּוּ בְּרוּחֵה, וְהָאֵם דַּעַר קָמַעֲנֵרֶשֶׁת לֹאֲכֵת
זֶה אֵינִי

עס האבען זיך אבער אנגעהויבען צו שווער
ווייזע סטנים אז דער קאמערנאנט האט קיין לי
נען נישט געקאנט. אט קומט אז דער ירושלים עפענ
די, וואס געהט אן אלע נייע חלוצים פאר ארביי
טער (אוי, רופען די אראבישע פארט אראבישע)
דעם אנדערע פון צווייטשען אימיגראנטען-קאמט,

א: וזעלט, בעת די פרעסט האָבען דערנאָיטס
די העכסטע מדרג פון ווער אַלעכעמאָנער הער
שאַפט, קומען אַריין צו אונז אין דערצאָנע 2 איינ-
נעקארטשעטע, אַיסנעמאָנערע נאָך נאָך יונגע
מענטשן, ממש קינער: אַ בַּהֲוִילָה פֿון אַנערקא-
16 יאָהר, און אַ מידעל עטוואָס יונגער פֿון איהם

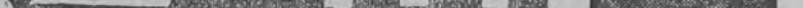
אונטער דער לייטונג פון א. געזוכטאן און א. קאספאניעוץ.

הַשְׁמָחָה שֶׁל הַיָּמִים הַלְלוּ אֶת ה' וְשִׁמְחוּ בְּה' אֱלֹהֵיכֶם

ד-אר-א וי-י-ס-מ-א

פרעמיערע! פרייטאג, דעם 1-טען, שבת, דעם 2-טען, זונטאג, דעם 3-טען, מיטוואך, דעם 6-טען, 9 אין אונזער

אנונימ
גרויסער געטעם **ווייטער** אין אנשער שאר'ס גרויסע אמערי-
קאנער און ווא-שאווער סענסאציע

פנינה

הַיּוֹם הַזֶּה

100

2. אחר גמולתם אין צורך להחליט 102 מהלך זה נמשך עד סוף המשחק.

פרייזען - די קינסטלערישע אויפגעהוונג פון דארף וויסמאן אלס

[illegible]

143511

מאמץ פולחני

MASSACHUSETTS DEPARTMENT OF REVENUE

זרמנים! די פארשטעלונגען הויבען זיך אן פינקטליך 9 אָוועד און 4 נאָמיטאָג.

דינסטאג, דעם 5-טען מערץ, ווערט נישט געשפילט.

ס'נעמע אנטפיל יודישע איבערזעצונג פון דער ספרות פון רבי משה שניידמאן זצ"ל

מאסקאו, ניוהיז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניצעץ, ראבינאוויטש, ראקאו.

[illegible]

נייער פארקום-דיאט

777

1 מערץ 1929

777

1 מערץ 1929

מנחם מענדעל דער ברר-טויער

פון ש. ניגער

אין יסודות. ער האלט ארנאטאמיע די משולחין אינדרעם אויף וואס נעמט א גרויסע געשעפט נישט אזוי פון "ברר", ווי פון די "קולקוראס" און "בשרהים", וואס ווערן געדרוקט אין אסערקע, ער האלט זי געלויבט פארפירערען גענומען, ער האלט "אויסגעשפארט" מיליאנען מארקעס, ער האלט פינאנסירט דעם יודישסטען וועלטליכע פון די לינקע פועלרעיון אין פלאזאבא און ער האלט נאך אנדערע פינאנסירטע פארשטעלעסען לייכט און האט פערדינט פערענטפערט.

א שוין, באמת א שוין, וואס מנחם מענדעל איז געווארן א שרייבער, ווי עס האבען זיך אויסגעלאזט זיין געשעפטען. ער האט געדארפט ווערן אקטיוו אויפן געביט פון אונזער כלל-טויער, וואו ווי אונזער געווענליכער מנחם-מענדעל-לייזונג נאכטאמט זיך אין אפפרישונג!

עס איז אמת, אז ער האלט אין איין שרייבער מונטערע ברויזעלעך קיין כחולעקע, איז נאך דער צעהלען פון מיליאנען, אין איין צוואנציג יארענע בערג און "בורלינגטען", אבער ס'איז אלץ גענוי מלאכה, ס'איז האטענטע ארבייט און ס'האט נישט קיין טעם און קיין חן. נאך מנחם-מענדעל אלעין האלט געקאנט געפירן די ירכיטענע ווערטער אז נאך פאסיגען טאן פאר אסירי אלע הילפספראיעקטען, הילפספראיעקטען, וואס אונזער געווענליכער מנחם-מענדעל-לייזונג נאכטאמט זיך אין אפפרישונג!

יעקסען און געבען אונזערע לאנדסמאנשאפטען די ריכטיגע עצה. מנחם-מענדעל דער ברר-טויער האלט אדאיר אויך נישט נאכפאל געווארן פון דער מחלוקת צווישן די חסידים און מחנגרים פון דער "ווייזער שער אמת", און ער האלט נישט דערלאזן, אז די וואלען צווישן אונזער און די - אהן, ס'איז אין דער "ווייזער אמת" פון פראץ, וויצמאן, ס'איז אין דער פאלעסטינישער, דאמיניאן, פון הלארטימיר וואסאטאטסקי האלט אונזער אלטער בעקאנטער מנחם מענדעל מיהוועזש געפונען עלעמענטען, וועלכע ווערן איהם שטארק צום הארצען, וועלכע ווערן נען ביי איהם, קען מען וואנען, פון צוגאב אראפגענומען און ער האלט מיט בירע צוריס נעכטאכט שוין פון חלק קאפיטאל האלט געווען - וויין בער נייטערונג. און דאס האלט געווען זעהר א וויכטיגער אויפטא.

אין די לעצטע יארען איז אין אלע אונזערע נאזאל-פילענער דא מנחם-מענדעלס פערנעם, און בער עס פעהלט וויין ענטאגאס, ווען נאך אלעין אבער וואלט ווערן נאזאל-פילענער, וואלט ער אויפגעלעבט. אפגעפרישט אסירי אלע גרויסע פלעך נאך אונזערע מנחם מענדעל אלעין וואלט זיך געקאנט פארגענעקליכען אין אסירי אלע גראדירעט פרא-טויער.

און קאמפאניצען ארויסגעפלאגטערט ווי פון דער גרויסער פערלענענהייט, אין וועלכער ווי געפונען ווי אונזער, ווי וויסען נישט, פאר וואס ווי וואלען ווי פריהער קאפען: וואלען ווי ווי געמאכט פאר דער דריי-מיליאנער הילפס, וואס דער פולישער פער-פאר קלייבט ווי צו מאכען די פולישע ווערן? וואלען ווי פאסען א בעשולאס ווענען דער גרויסער מלוכה-הילפס, וואס דער רומענישער פערבאנד פיהלט ווי מחויב צו העלפען קריגען דער נייער רוד מענישער רעגירונג? וואלען ווי ווי אנהויבען גרייסען צו ווערן אויספארשונגס-פערזענלעך, וואס דער נאך וואנער ליטווישער פערבאנד קלייבט ווי שיקען קיין פאנעוועזש, פרי, ענדליך, צו דענעווען, די אמת'ע לאזע פון אט דעם גרעסטערקען ווייזערען שבת? אדער ווי וואלען אלע ווייזערע סומפטיעס אפ-געבען דער יודישער פארבריק אין ביטלע-קארקא, וואו ווערן וועט מאכען שטולען פאר... אפאן? וואלען ווי מנחם מענדעל אלעין וואלט זיך געקאנט פארגענעקליכען אין אסירי אלע גראדירעט פרא-טויער.

ביי שלום-עליכען ווערט ער צום סוף א מלאכה-אויספארשונג, א קינסטלער, א פאקט איז ער אייגענט לויט אונזער געזען. און נישט נאך די בריר וועלכע צו וויין ווייב שיינע שיינעלע פון כחולעקע קען: און וויין לעבען איז ער א ריכטער, אנהייב-עקוויטעטען אויך דער פון הרמיון, אלע וויינע, "נע" שפעטע" ווענען אויסגעמאכטע. דאס ווערן נאך נישט קיין געשעפטען, נאך בילדער, עקא-נאכטע פיינע-שע... איז קיין וואונדער נישט, וואס וויין לעצטע, "פרנסה", וויין לעצטער חלום איז שוין בער, "פערקונסט" וויין עס וואלט דאך נישט געדארפט צווייטערען נאך א קאפיטעל און ווייזען אהן, ווי מנחם מענדעל ווערט א כלל-טויער ער ביי יודען.

און וואלט געווען א גרויסע טובה, ממש, א רעטונג פאר אונזער יעוהויער העלד גופא, ער וואלט נאך אויפגעלעבט, א גייע הויט וואלט זיך אפגעטאן אויף איהם. און ווערט ער צום סוף עפעס נאך אומגעטאן, די פלינגען דארטן איהם איין, ער ווערט אויס פליהער. אין דער ווייזערע כלל-טויער וואלט ער יונג געווארען צוריק, אלע כוחות פון וויין פאנאמאיע וואלטען זיך צושפילט אויף אלע כלים, און רעטונגען, נאזאלע און סוף גרויסע פלענער וואלטען אפגעפיהלט די לופט מיט די הילפס-טעסע און פארפרישטע פאלאנען. עס וואלט געווען א יום טוב אין אונזער סהל-שטופעל. אונזער פאלקס-רעטער און אונזערע פראגענארעטע משחים און אונזערע צווייטערע און חובבים פון "סס" וואלט מען נישט געוואלט פאר וואסער פלאן ווי פריהער צו מאכען א וואסערע ישיועת נחמות פריהער און צוואנען און פארגענעקליכען איבער גאנץ כיה-וילעקע.

*** פון *** ע. הארטנעק

איהר לעצטער ברירה

לאפען נאכשפאצירען, אז איך בין איינער-וויכטיג, נין, איך שווער דיר, אפאל וויל מען זיין אין אונזער געווענליכעם. אבער האסטו מיר געדארפט לאזען א האלבע שעה הארטען און דערנאך א לינען וואנען, אז ד געהסט אהיים עפעס טאן? און איך דאס געווען דאס איינציגע מאל? וויסל מאל האסטו מיר געוואלט, אז דו וועסט מיר אפארפערן שבת און איך האב געוואלט א גאנצען נאכטאמט, א גאנצען אונגעטען, מורא געהאט אונגעזעהען א מינוט פון טעלעפאן, ווי נישט געוואלט פון ארס. און ד ווייסט, וואס עס הייסט א פרייער סאג, אז מען ארבייט שווער א גאנצע וואך?

נאך נישט דאס האב איך דיר געוואלט שוין בער. איך האב דיר נישט געוואלט מאכען קיין פאר-וואונדערן אין דעם לעצטען ברירה, כהאב זיך מיט דיר געוואלט דורכדערען, ווערן זיך מיט דיר האב נישט מורא געהאט, מיר פערשולאן און וואלען נישט פלאצען, ווי א ווייזער-פלאג, איך האב מורא געהאט פאר דירן מאכט איבער מיר, און וויסל וואלט איך געגעבען צו קענען נאך גלעסען דירן האב, דירן פנים און האב קוקען אין דינע אויגען, נאך דאס קען נישט וויין, נין, איך וועל אונגעפארטען, אנהויבען א גי לעבען, פרוכען פערנעסען וואס ס'איז געווען, נין, פרער, רענע נישט, אז איך האב אויף דיר א ביי הארץ, אז איך פערשולדיג דיר אין עפעס, נין, טייערער, איך פערשולדיג דיר נישט, ביי הארץ אפנים געמאכט ווען, אז איך האב געלישט, אז איך אבער אויך געווען גליקליך, איבערגעליקליך.

דו האסט מיר געגעבען אויפליי, וואס איך האב נאך קינסמאל נישט געוואלט דערפון, אין מין הארץ וועסטו הייסט בלייבען דער איינציגער, מין, פרער, איך ליב דיר, ליב דיר, פרער, פיהלסטו נישט מיין הארץ שוין נאך דיר, ווי מינע ארעםס רייסען זיך צו דיר, ווי יערער טראפען בלוט וויינט פון בענקשאפט צו דיר? אה, פרער, מינע וויינט וועלעך דיר שוין קינסמאל נישט האלטען נאכהענט צוויי... ענטשולדיג מיר, "סילי, סילי", ווער איך דיר שטאלען מיטן קאפ, יא, דיר נארישע סילי, פערנעם נישט דיר סילי, דו מוסט שוין זיין מיר פון אפאל לאנגען ברירה, דו האסט פארט געלאכט, וואס איך שרייב אויפגעלאנגען ברירה, דו האסט געשרייען א בעלעטעל, און טרוקען, ווי א געשעפט-ברירה!

נאך האב יעצט געדולד מיט מיר, ס'איז דאס לעצטע מאל.

מאכט און געגאנגען אין אלע, צעריסענע שוין און דאס איז געווען דירן ראנק. יא, ווען דו האסט דעוועהן דעם ווייזער אויף מין פנים, איך האב נאך קום איינגעוואלטען איך וואל זיך נישט צווייגען, האסטו א קוש געטאן מינע ליפען, דערנאך האסטו מיר שוין געקענט פערלירען וויסל דו ווילסט, איך וואלט שוין גרייס געווען אלעין אויסצושטעקן, דו האסט מיר פערשקלאפן, און דו האסט וואקענט מיט מיר טאן, איך האב זיך אינגאנצען אונטערגע-געבען, אלע פערליב גענומען, איך, וואס בין פאר שטאלץ געווען אויף מין וועלכעס-גענויגקייט און איך בין איצט געווען א שטאלץ, און דו האסט מיר נישט געשאנעוועט, וועהנגריג דירן מאכט איבער מיר, וויסל מאל האסטו מיר דערנאכגעט, פערלירט, מינע מעגליכע געפיהלען, וויסל מאל האב איך ביטער געוויינט דורך דיר.

געדענקסט, ווען מיר ווענען אהיים געגאנגען פון קאנצערט, האסטו זיך אפגעשטעלט דערען מיט א מירדעל, געלאכט מיר שטעהן אלעין פאר דיר מיר א האלבע שעה, איך בין געשאנען ווי א פערלירט ווערען, אהן ווילען, אהן שטאלץ, געוואלט, מילא, ער האט געטראפען א בעקאנטע, וואס ער האט לאנג נישט געווען, דו האסט געזעט אויף אויפגעלעבט און געלאכט דו געלעגט ווי... און דו פריי, מיט וועלכער דו האסט זיך גענומען מיט איהר, מיט מיר האסטו זיך גענומען קאלט, און ערנסטען שטאלען געטאן מיטן קאפ, געשענעקט א שטייכעל, ווי א בעטלער א גראשען.

טייערער פרער: ווען דו וועסט געהאלטען דעם ברירה, וועל איך שוין נישט ווי וואו שטאט, איך פארט צו מין אקעל ער גיט מיר א שטעלע אין וויין געשעפט. מיר וועלען ווי שוין קינסמאל נישט ווערן, איך קוק אויף די פאר ווערטער, וואס איך האב אונגעשריבען, "קינסמאל נישט ווערן", און האב איך ווי אויף לייכט אונגעשרי-בען, אבער, פרער, ווייסטו וויסל נעכט יסורים און ראנגעלענען מיט ווילדער פערצווייפלונג דער בער שלום האט מיר געקאכט, ביז כהאב איהם ארויס-געריסען פון מין הארץ, אבער איצט איז שוין נאך אלעמען, שטאלץ צוועלף א וויינער, מינע קופערס ווענען שוין געפאקט, דער בילעס געקויפט, איך מו אלץ די לעצטע טעג מיט און גלייכטייגקייט און געריכענטקייט, איך שטייכעל אפילו, אז איך רעד צו ווערן ווייט; אז איך אלעין בין ערנען ווערן ווייט. אפאל דאכט זיך מיר, איך בין טויט, נין, פרער, הארטסט זיך נישט וואנען, איך קלער, נישט פון טויט, איך בין געוואנט און שטארק, איך וועל לאנג לעבען, כאטש שטאלען מיר נישט געהאט, ווען איך שטארב אפילו מארגען.

נאך מארגען וועל איך זיין אין דער פאך, ווייט פון דיר, איך וועל אויף די גאנצע נאכט נישט קען נען פערמאכען קיין אויף, איך האב זיך שוין כמעט אפגעוואלט פון שטאלען די לעצטע צייט, ווייל איך נאך אפטייעל ערנען זיך דיר, דאס לעצטע מאל, וועסטו האבען געדולד מיט מיר, איך ווייס, דו האסט פיינט א סך רייר, דו האסט שטענדיג גע-וואנט, אז מענשען פערשטעהען די פעהלען צו זיך און ווערטער, דו האסט פיינט געהאט ערקלערונגען, "ס'נישט נישט, וואס איז דא צו רעדען", איך קען ווערן, ווי דו קוינסט מיט דיינע ליפען און שטאלעס מיטן קאפ, אבער ווען דו פערשטעהסט מיר כאטש א ביסעל! ווען דו ביסט נישט אפאל, אפאל, הארטער, מין איך זיך פערמאכט, יא, איך ווייס, מיר ווענען פערשטעהען מענשען, אפשר ווענען מיר נישט פערשטעהן איינער פאר אונזערען, איך ווייס אפילו נישט צו דו האסט מיר ליב געהאט, דא איך דאס נישט שטאלען נאך דיר אלעמען? דו האסט עפעס אין דיר אויגס, מיט וואס דו הערשסט איבער מענשען, נאך דו קענסט נישט פערשטעהען אנדערע, נאך ווי אלעין נוסט דיר אפאל, וואס דו מיר, וויסל האט געפיהלט אונזער בעקאנטע-שטאלען וואס אנהויב איבערגעריסען ווערען, געדענקסט, ווען דו האסט מיר דאס ערשטע מאל פערבעסען אין טעאטער, נאכדעם ווי מיר האבען זיך בעקענט, האסטו שוין געהאט דעם מוס צו קריטיקירען מינע קליידער, מין הויט, איך דיר נישט געפעהלען, מין צופיל אויסגעשניטען קלייד, איך דיר נישט געפעהלען, דו האסט מיר געוואלט, אז איך בין אונגעטאן צו שריינגען, אז בעשיידענע קאלירען ווייזען דעם געדאכט פון דיר פרוי, איך האב זיך נישט איינגעלא-רענאן געוואונדערט, פארוואס איך האב זיך ער-לויבט דאס פון דיר צו הערען, און דיר נישט איבער-געלאזט און אונגענוגענען, פון אנהייבערען, אפילו א געהענעטע בעקאנטע, וואלט איך זיך דאס נישט געלאזט, און איך האב איך פון דיר וואל פאר נאך גענומען, ס'האט וועה געטאן, אוי, ווי ס'האט וועה געטאן, ווען ס'האט געשטעט מאל געקומען צו דיר, געבראכט א גרויסען בוקעס ווייטע און רויטע רויזען (בי מיר איך דאס געווען א יסורים און איך האב גענוצט מיט עפעס עס צו ווייזען), האסטו זיך דאס ביזער געטאן, יא, ס'נישט שעהן זיך צו מאכען מיט אויגען גרויסע בוקעס, יעדער וואל ווערן און נאך קוקען, און ס'נישטען היינט-צו-טיג, ווען רויזען ווענען וועלען און ווערן טייער און איך האב זיך געקויפט, אויסגעגעבען דאס לעצטע געלד, וואס כהאב פער-

א שוין, א שוין, וואס מנחם מענדעל איינזעל נישט אונזערע געווענליכע בעשע-ווי-נען. נישט נאך וואלט געווען דאס פאר איהם גענוג ארבייט - ער וואלט געהאט אויך מיט וועמען צו געהן צום טיש. ער וואלט געפונען שוויגער, און עס וואלט געווען, "מנחם מענדעל עט קא". אויף דער יעוהויער בערע איז ער סוף כל געווען איינער אלעין, דער יוד מיטן שטעקערע פון א גאנץ יארהר האט א ווייב מיט קינדער, וועל-כע לאזען איהם נישט פערנעסען, אז "קרעפלעך אין חלום און א חלום, נישט קיין קרעפלעך", און אונזער נישטער, פראגאטער לופט-מענש האט נישט איינגעלאזען נחמס-מענדעלס לופט-שלעסער, אבער אונזער כלל-טויער - ווי האט נישט קיין ווייב, וואס וואל בעטען עסען, ווי איז פריי איהר קונסט-צווייבער, און ווי וואלט געגעבען מנחם-מענדעל דעם שוויגער-ברודער-פא-יין-הערענפארטער פון אלע איהרע קאמפעיטען וואלט ווי איהם געמאכט, און קיינער וואלט נישט אפגעקליט דעם ברען פון וויין כלל-טויערשער פאנטאזיע, וויין גרויסער פאלאנט צו "מיליאנען" וואלט זיך ערשט פאנגענעקליכען.

אט, צום ביישפיל, איז איצט, וואנט מען, א שטוקעל מוהמב ביי אונזער, סאטויערשער געוועל-שטאלעקייט, מען ווייס נישט, וואו עס וואל וויין די יודישע טעריטאריע, די קומענדיגע יודישע רעד-פובליק - אין ביראדירשטאן אדער אין ווייטרוכט לאנג, וואו ווי פיינסקער בלאטעס דארפן אויסגע-טרוקענע ווערען, מען קען זיך קיין עצה נישט געבען, אבער ווען צווישען אונז וויין בוכס מנחם-מענדעל אלעין, נישט וויינע דריי-טראגאסיען חלומים, וואלט ער שוין געפונען א מיטעל, ער וואלט צענייגענא-טען בעלארוסע מיט ביראדירשטאן און אונגעקע-דע-שטעלט אלע זיי, ביז אין און שוין (אירשע ב. ב. סאטויערשער-פובליק) אדער ער וואלט זיך גע-רעכענט מיט דער הייבער שטרעקע, וואס ליגט צווישן די בירע ווייזער ראנגען, אז געשטאפען פערענצטע פון ווייזע סאטויערשער רעפובליקען. ער וואלט ווערען געוואלט איך בעסער פון אלע וויינע נאכטאכערס, ווי אויסגעמאלען דעם פלאן פון דיר, "ווייזער פארקען", וואס די אמעריקאנער יודען, וויינע בויען אין יעדען שטעטעל און אין יעדע שטאט פון דער געווענער "שטערטא-אסירעלא-ט" סיי, ביי אונז קאנען עס נאך אפאל ארויסקומען פארבריקלעך, פון מיט אדער קאפ, און עס וועט זיין א סאטויערשער קאנקורענץ מיט פאסעל פיינט דעם חוים ברודער און מיט דעם העלד פון קארטאזשני-סקים אפאליאנער דראמער, מנחם מענדעל וואלט צוגעטראכט הייבערע קאמפאניצען. ער וואלט, א שטייגער, געפונען דעם "אפאר" אז ער וואל בשוה-פון מיטן, "פארגעט" און די לאנדסמאנשאפטען אויספארשונג פאר טראקטאס און דיר יודישע שטעט און שטעטלעך, אזוי אז יעדע פאמיליע, וואל, לאזענדיג זיך קיין ביראדירשטאן אדער קיין פאלעסער, קאנען געמאכט מיט זיך א היימישען טראקטאריאל.

און, אונזערע לאנדסמאנשאפטען, וואלטען מיט דער הילף פון מנחם-מענדעלס קלוגע פלענער

פון עקאלאציע אין דער נאטור.
געטעהלדיך, איז דער ראווניזם נישט אונז
וויסענשאפט, וואס קאן בעפעסמינס ווערען דורך
עקספערעמענט. מען קאן, ווי שטיינער נישט געה
מען א וואנדער, און ווייזע, ווי אונז פון אדער קאן
ווי ענטוויקלען א מענטש. דער פראצעס פון ענט
וויקלונג האט געוויסע צענדליגער מיליאנען יאהר
רען און מען קאן, עס פערשטעהט ווי, נישט אר
לאסטורען דורך אקספערעמענט. די בעווייזען ווע
ען אומברעקט.

אָבער אַפילו אין רעם לאָזער פון די געלערנ-
טע געפירטן זיך נישט הענגן קענער פֿוים דער
ווייזונג, וועלכע זענען איהם אַרעט אינגאנצן ספּט,
אַרער רייטט אָפּ פון איהם שטויקלעך און פֿרעק-
לעך, אום צו הייזן, און דאָרויף אין נישט אַיב
גאָנצן גערעכט.

צו אַם די וועלכע טילען אַרומצופירן רעם

וּזְנִיחָהּ; אִם דָּרַר מֵעֵשׂוֹ אִם נִשְׁמַע בְּעִשְׂאֲפֶנּוּ גַע
וְיִאָּרְעוּ דְרָרִים אֶל בְּעִזְזֵהֶרְעוּ מֵאֲנִיפֶסֶםס פֶּן יִזְרַע
עַל מִלְכִּיכִים, נֶאֱדָר הָאֵם וְיָרַע עַל מִיָּקֵעֶלֶם בִּימֵד
לֵעֵכֻמִּי, לִאֲנֻנָּא, פֶּן יִרְדֵּרְעִינֵי וּזְנִיחָהּ.
וְיִשְׁרַע מֵעֵשׂוֹ אֶת-הָאֵם, לִעֲרַם אֲנִי דָרַר
וְיִנְיֹנִם-אִם נִשְׁמַע אֶקִּין אֲנִימֵרְשִׁיר אִם אִיכֹת
נֶאֱדָר אִם כִּסּוּת. אִם יִרְדֵּר מִרְנָה פֶּן דָּרַר עַם
יִקְלֻגֵּנִי. דָּרַר דְּרִאֲוִינִיֹּם הָאֵם פֶּן פִּסּוּק; וְיִטְוֹר
הָאֵם. מִן הַבְּהֵמָה אִם (רַע) מֵעֵשׂוֹ אֲנִימֵרְשִׁירֵעַם
יִרְדֵּר מֵעֵשׂוֹ אֶת הַבְּהֵמָה; עַר אִם אֲנִי נִעְהֵרֵם צִו
דָּרַע מִן וּזְנִיחָהּ.

שפעטער איז געקומען דארהינעם חלמיר און
חרב, ערנסט העקעל, וועלכער איז געגאנגען נאך
וועטער און האט צוגעקענטומען די זאגס, וואס איז
געשטאנען צווישן דער טויטער נאטור און דער
לעבעדיגער. פאקט ווי דארהיין האט אונז ערקלערט,
ווי צוויי דער מענטש האט זיך ענטוויקעלט פון די
נידעריגע לעבענספארמען, צוויי האט אונז דער
קעל ערקלערט, ווי צוויי די לעבעדיגע נאטור האט
זיך ענטוויקעלט פון דער טויטער נאטור. העקעלס
לערהע און א פארטועדיגן דארהינעם לערער.
בירע שטעלען פאסט דעם פאקט פון ענטוויקלונג,

אָט האָט אירעם נעמלעכס אַ סענאָאָנע דר
אָסטין ה. קלאַרק, פֿון סמיטסאָנע אַינסטוט,
מיט ווין עקלעזירונג, און נאָך פיל האָרען פֿון פֿאָר
שען און שטודירען אַז ער נעקומען צום בעשלוס, אַז
רעזאָלוציעס טעאָרע אַיבער דעם אָפּשטאַם פֿון מענ-
שען, אַז נישט ריכטיג. לויט ווין מינינג, האָט זיך
דער מענש נישט ענטוויקעלט פֿון די זויגנדיגן,
זיין אַראָוויי מיט, נאָך אַז ער איז מיט אַמאָל
און ספּעציעל געבוירען געוואָרען.

עס איז אויך פראגמאנטאריש, שיר זאגט ווי
נעגאטיוו ער שטייט צו די פערזענלעכע שייכות, און
דער סיסטעמען, איבער דעם אופן, ווי צוויי
ערד און דער מענטש זענען בעשאפען געווארען.

דער רעליגיעזער שטאנפונקט איז, אז ער
וועלט מיט אלץ, וואס אין איהר איז פערהאן, מיט
האל בכל מכל כל, איז עקאפען פון אריינפער-
טאטירליכער קראפט, פון נאט, אט מאקי ווי עס
שטעהט אין הוטש, "בראשית ברא אלוקים", דאס
גלויבען אין א געטליכער קראפט איז געקומען נאך
הערשטליך צום מהר אדער מעניגער רעקענטור-
גענישען. מיט מערקוירדיגע וועלט, מיט אועלכע קוג
ציגע בעשעפטישען, מיט פלאנצען, חיות און מענ-
שען, וואו אין אינרעוועלע אין פערזאן מעהר מע-
כאונט, א העכערע טעכטיק, ווי אין דער נרעכטער
מאסן, וואס דער געלערנטסטער אינזיניער אר-
בייט אים — אַיז וועלט האט נאך געקאנט בער-
שאפען זייערע פון א בורא עולם, פון א נאט,
וואס שטעהט איבער דער נאטור, הינטער די קוליסען
וואו ער וועלט א ווירטשווער אהיה.

די גלייביגע האלטען מייסטער, אז אפילו ווען
נאך האט שוין די העלטען געשאפען, לאזט ער פון
איהר נישט אַראָפּ קיין אויג; זאז די אים מיט איהר
עקזיסטענץ אינגאנצען אָפהענגיג פון איהר בעשאַ-
פער, זי איז אין וועגע העכער ווי א שטיק ליים, פון
וואָס ער קאן אויסקומען אַלץ, וואָס ער וויל; זאז
זי איז פיי איהם כחומר ביד היוצר. בכל יום ויום
הקדוש ברך הוא מחדש מעשי בראשית (יערען)
מאָן בענינים נאָך די שפּאָגאָסטינעשיכטע; וואָס
ברך הוא בורא עולמות ומחיים (נאָס בעשאַפ-
עלטען און טאָכט ווי חרוב) אַס האָט איו, ווי
אזוי די אַמנה, האָט גלייביגען, שטעלט זיך פאַר די
בעשאַפונגען וואָסען נאָט און וועג מעשיירדיג (וין)
בראָרעט. די אויסערליכע העלט.

אין דער העלויגטנס-פילאָזאָפיע אין די אַנ-
שויאונג בעוואוסט אונטערן נאָמען „טעאזאָס“, נאָכ-
היינט איבעראל און אומעסזנס אין אַין אלע צייטען
עקזיסטירט די וועלט בוסער עליון, מיט נאָמיס גע-
נאָר: וויל ער — עקזיסטירט זי; וויל ער נישט —
נעמט זי אונטער.

שפעטער אי וואָס גלויבן אין דער אָפּאָס-
לוסטער, אונבעשרענקטער מאַכט פֿון דער געטליכ-
קייט געזאָרגן רעפֿאָרמיסטער.
נאָם — האָט מען געזאָגט — האָט אין אַג-
פּאָג בעשאַפֿען די שייט, שוויגעריגע נאָטור (דו-
סס) און האָט אין איהר אַיינגעגעבען געוויסע פיר-
זישע, כעמישע און מעכאנישע געזעצען, לויט וועלכע
זי וואָל זיך פֿיהרען. שפעטער האָט ער בעשאַפֿען
די לעבעדיגע נאָטור (חי), פֿלאַנצען און חיות, און
האָט איהר אויך געגעבען געזעצען (ביאלאגישע און
זעצען), זיי אַזוי זי וואָל לעבן און עקזיסטירען. נאָך
שפעטער האָט ער בעשאַפֿען דעם מענשען (מאָדער)
האָט אַיינגעפֿלאָצן אי נאָיהם אַ נשמה יחידה און
האָט זייטער איהם געגעבען פֿקודות, געזעצען (פֿסר)
פֿלאַנצישע.

אי קורצען הייסט עס, אז נאָם האָט אַרויס
געגעבן דריי מאָנעטעס: דעם ערשטען, ווען ער
האָט בעשאַפֿען די סטויסע נאָטור, דעם צווייטען, ווען
ער האָט בעשאַפֿען די לעבעדיגע נאָטור, און דעם
דריטען, ווען ער האָט בעשאַפֿען די ערענזיגע נאָ-
טור — דעם מענשען.

לכחחילה וענן עם רי דרי אפסילונגן איז
 רער נאמור געשאפען געווארען מיט גאסס וילען
 קום וענען זיי אבער מערוויקליכס געווארען, וענע
 זיי שוין נישט מעהר אפגענוג פון זייער שפער, אז
 ווערען ערשט פון שטענדיג געוועזען, וועלכ
 מען האט אר ווי אריינגעפאלען.

די שיטה איז בעזאוסט, אונטער דעם נאָ-
מען "רעאקס" — די אַנטיאָנאָג, אָן נאָם האָט גע-
שאַפֿען די העלסגעזעצן, העלעכע זענען בעיטער-
און אייביג, און קיין סאָם קאָן וי נישט בעייטער-
זאָלן זיין געזען די פאַרשטעלונג פון דער העלס-
בעשאַפונג: ערשטענס, מױסע נאָסער; צווייטענס, אל-
בערע נאָסער, און דריטענס, ערשטוויגע נאָסער.
דער אַרומלינג האָט די העלסגעזעצן איי-
געזעצט, ער האָט געזען, אָן עס איז נישט
פֿערהאָן קיין סחיצה צווישען דעם פֿענשען און די

מיספערשטאנען געווארען.
אין דעם טייל פון זיינע עראינערונגען פרעגט
שירעמאן ארויס צוויי פונקטען:

ערשטנס, אז די נענטערלעך פון די רייטשע
ארמען האָבען אנגעהויבען זיך מודה זיין, אז די
ארמען זענען געשלאָגען, אידער די רייטשע סאָציאַל
דעמאָקראַטי האָט אנגעהויבען צוגרייטען אַזאַ
בערקעהרעניש אין לאַנד; צווייטנס, אז זיין פראַקט

אונגעפעהר אן יאָהר 1903, מען ער, שײַדעמאַן, איז געקראָנען אַ מיטגליד אין רייכסמאַן, ביז ווילד העלם פֿאַלען. נישט ער און נישט קינער פֿון זײַנע גענאַסען, רײַטשע כאַציאָנאַל־דעמאָקראַטען, זענען זען געווען מיט ווילדעלעסען, זיי האָבען איהם און זײַנע

רעגירונגען צו אָמגענועשטעלט פֿון וועגן רייכסאָנאָ
לערס, ווער בעקעמפט. זיי זענען געוואָרען אַ טייל
פֿון דער רעגירונג און דער צייט פֿון דער מלחמה
אַר צוליב דעם, אַז זיי זאָלען אַזוי אַ שטיינער
קענען בעסער ווירקען, אַז די מלחמה זאָל זיך ענדיג-
נען; וואָס שנעלער ענדיגען. און ווען די גאָר גרויסע
טעג זענען אָנגעקומען, די לעצטע טעג פֿון די דייטשע
אַרמעע, און מ'האָט געדאַרפט צו די זיכערס רעד-
נען אָפּנער דעם, פֿינס אל פֿינס מיט זיי, ענדוואָרטענדיג
די דערפֿי דעם, אַז אַייגענעם טויט, האָבען די דייטשע
פֿאַציאָליסטישען ראָס געטון. און וואָס איז שוין צו ר
פֿאַנאַריכטישען רייז, אַז די פֿאַציאָליסטישע האָבען
„אַרײַנגעשטאָבען אַ מעסער אין דייטשלאַנד׳ס רוי-
קען“, און אַז ערפֿאַר האָט דייטשלאַנד פֿערווירטען
די מלחמה, געטפֿערט אַזוי דעם שוידערנאָן מיט איר
בערגעבען די פֿאַקטען, זיי איבער גאַנצן דייטשלאַנד
האָט זיך גענומען טראָגען אַ שטורעם פֿון דעוואַ-
לוציע. עס האָבען אָנגעהויבען קומען פֿעריכטען
פֿון די פֿערשידענעסע שטעט אַז ראָס פֿאַלק פֿאַ-
דערט —

„ווען מיט דעם קיזער“!
דאס פאלק איז געווען צעמאטערט און צוויי-
ניגט פון טויט און פון הונגער. די איימען זענען
געווען געשלאגען. פרעטורענט ווילסאן האט געלאזט

וויסען, אז מען וועט שליסען מיט דייטשלאנד שלום,
אויב איז דייטשלאנד וועט קומען אַ רעגירונג, פער
אנמאדארטליך צום פאלק. ס׳איז געווען אַ קלארע
אנזעהערעניש, אז ער האט געמיינט, ווילדעלם זאל
נעהן. עס איז געווען, א״י, א״ינלארונג. צום דייטשען
פאלק צו מאכען אַ רעוואָלוציע. דאָס דייטשע פאלק
האט די, א״ינלארונג אָנגענומען. די דייטשע סאָצ
יאליסטען גענען געווען די איינציגע אסחיע פאַרשטעה
ער פון דייטשען פאלק. עס האט זיך א״י וואו דערהויבער
שטענען דער גרויסער דראַמאַטישער קנול - רער
פּוילישענדיגער צוזאַמענברוך פון די דייטשע אַרמעען
און גלייך הערבי די רעוואָלוציע.

שירעמאן וואס אדאן גישט צו מערענטפערען
יך פאר די מאָדערניזשען. ער וואס האט אַלעס
שטעלען יענע היסטאָרישען נעשענענישן אין זייער
אמחזקת. ליכט. אויף אזוי ווייט זענען שירעמאן'ס
רעאקציעזגען אַנאָדערעקסער מערפער אויך צו
אַ סך חכמים וויינע, אַפאָליטישע פון אנדערע לענד
רעד. וואָס, אין גאר אַ סך אַפאָליטישע פאָר
זייען זענען שירעמאן'ס האַנדלונגען אין יענע מעג

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קריסטלין פון די זיידן, געזעצט
פארשטעלן פון די פלייצע און גלידער.
איינצום פראגאטירט פון זעכציג קריסטלין
איינצום, פון די קריסטלין און פלייצע, קומט
לויט פון די פלייצע און גלידער.
פארגעבן פון 7-5 אין פלייצע.

ענדליך איז פילץ שיינעמאן נעקומען צום
האטער, דאס איז דער בערהעסטער שיינעמאן, דער
האטערט פון די רייטשע סאציאל-דעמאקראטען, וועל-
כער האט געפילט אז וועלט-ראלע איז דער צייט
פון קריג, און נאכדעם, פילם אויסברוך פון דער
רייטשער-רעוואלוציע. ער האט איצט אפגעברענגט
זיין אויספארמאציע, זיינע ערגעצונגען, און פון
אין צוויי בענערע פון די קונערט-האלדער פון
עלטער פון פיעה און זעכציגסטען יאהר, וואסן ווערק
נעהט דאך די נאנצע ראיאנע, וואס דאס רייטשע
פאלק האט דורכגעמאכט אין פערלויף פון וועלט-
קריג; אויך דער צוואנציגסטער פון דער ראיאנע;
דער גרויסער "פילאזאף", די רייטשע רעוואלוציע;
זיי אויף עס איז נעקומען צו דעם, אז קיינער וויל
העלן זאל "אפראקען". און אלע לענדער פון
דער וועלט אינטערעסירט מען זיך איצט מיט שיינע
מאנים ענפערנדעשיכטע.

רעם וואס קייער ווילעלעס איז אראפגענועמען
געווארען, און ויך געמוזט אפטרעגען אין איינזאם
קייט, און געווען דער אויסטוי פון פערזענלעכע ווילסאן
— דערזעהלעט שוידערמאן אין ווין חזק. פערשטעמט
וויך, די לאזע פון דייטשלאנד האט נישט גענוג גענוג
די געשלאגענע קייט פון דייטשע ארמעען; און עס
האבען דאך אדואיד געמוזט ווין מענשען אין דייטש-
לאנד גופא, וועלכע זאלען זאגען אונז קייער —
"ווי צייט איז פאראווער, וועגן צייט דיר!"
און די מענשען זענען געווען די דייטשע סאציאליס-
טען; ער, שוידערמאן, איז געווען יעדער פיהרער, און
ווערן קומט, אלזא, ארויס א קלאר בילד פון דער
הויפטזאך פון צייט — פערזענלעכע ווילסאן, אלס
ווארטפיהרער פון דער אנטאנטא און פיליפס שולע
פון אלס פיהרער פון דער דייטשער סאציאליסטי-
שער ארמעע אראפגענועמען דעם דייטשען קייער.

ער גיט אויפער איינזעלדווייטשע, צעשטעמטע צעשפער
מען, ער שילדערט צעגענענישען, קאלט אויף מא-
מעטען, אלץ אזוי אמת. און אזוי האט ס'זען פאר-
טריט. דאס זאגט איז פארענקעטען איז דראמאטישע
פון יעדער קארט צוגעטראכע דראמא. מען לייענט
שטעלען פון שיינעמאנ'ס בוך מיט אַ וועלטענער
אריינלאפענע.

היינס-צירטאג, ווען מען רעדט מיט אַ רייטשען
מאַנאַריכט, קען מען נאָך הערען, אָז ווען די
״ייטשען סאַציאַליסטען״ וואָלטען זיך נישט „אַפּגע-
קערט״ פֿון קיינער, וואָלטען נישט „אַרױנגעשטאַ-
כען אַ מעסער פֿון דייטשלאַנד׳ס רוקען״, וואָלט
זיילעלס נאָך געווען אויפֿן טראָג און דייטשלאַנד
וואָלט די מלחמה נישט פֿערלוירען. די מאַנאַריכטען
און דייטשלאַנד ווענען איצט מאַכטלאָז, אָבער וועלכע
זייר געהט אַרױסען אָן פֿון די רייד בלייבט קורץ כּס
אַנאָיירדוק, אָז אַ געוויסן צייט זענען די דייטשען
סאַציאַליסטען אַ געווען מיט׳ן קיינער; זי האָבען נאָך
שפּעטער פֿון איהם זיך „אַפּגעקערט״. כּדי עס זאָל
נישט בלייבען קיין טענה פֿאַר דער געשיכטע, לייז
קענט עס שווערע אָפּ. פֿון לייקענט עס אַפֿ דורך
אייבערגעבען די אַמאָנטג פֿון סאַציאַליזעם
קראַטשער פֿראַקציע אין דייטשען רייכטאָג. פֿון

Dr. H. WOLKOWSKI
צעגעלניאנא 25, מעל. 26-87
ספעציעל פארט פאר היים און וועט-
רישע טראנקוויזשען. מענער-
שוועכע, אלע ארט צעליוזן, צוויי-
לאנג מיט קווארטל-טראנקוויזשען.
פארט פארט 8-10 טייל, 12-2 גוט, פארט 4-8 טייל

פראפעסאר איינשטיין'ס נייז טעאריע

א פשוטע ערקלערונג פאר פשוטע מענשען און ליטוואקעס.

פליעטאן פון ב. האווער

דענעלע, סאפסקריפטאס און עקסענטעלס.
איזא נאגלעס און שווער ווי איז דאכט
ווי, נאכדאן שווערע נאכען אויף דער וועלט.
למשל: אויסוועגן דעם ים מיט א שטרום;
אדער איבערזעהלען די וועלטלעך ביים ברעג ים;
אדער אפגעקראכען מיט איין האנד אלע 5 בריקען;
וואס נאכדאן פערמאנט, יא, פארהאן, א סך
שווערע זאכען.
און איינשטיין געהט ווייטער אן מיט זיין לעך
צו, קלאר צומאכען פאראונז זיין נייע טעאריע:
ער זאגט:
"איבערקלערנאס, סאפא לינר; בונדאנס
סקרפטשטראלען הולא, הולא."
דאס זענען נאכשטיינס אייגענע ווערטער. דאכט
ווי קורץ און שארף צום פונקט.
ארום און ארום געשטעט ווין ווערן פון
5 געדרוקטע וויטלעך, און ווי געזאגט, איז דער
פרייז נישט מער ווי 25 סענט.
געארייט אויף די 5 וויטלעך האט ער 10
יאהר, אדער אלע צוויי יאהר א וויטעל און אז דאס
איז נישט קיין קונסטווערק בעזונדער פרייז...
פאר 2 סענט קען מען, ביי דעם היינטיגען יקרוח,
גאנציש קריגען.
ווען איז עס אפ א ליטשישען מיטאג, גיב איך
דעם קלענער 25 סענט. און דא קריגט איהר פאר
25 סענט 10 יאהר אריינס; 10 יאהר הארט
וואנע, דאס אליין בעזונדער ווי פיליג זיין קונסט
איז...
נעהמט אן מיך, למשל, ווייט איהר ווייל

איך, דער שרייבער פון די דאזיגע שווערע זאכען
געשריבען פאר די לעצטע 10 יאהר? איך וועל
נישט זאגען קיין סך: צוויי טויזנט יאכען! און
ווערן נאך און נעמען נישט ווייטער ווי 6 וויטלעך.
מינס עס צוויי טויזנט פאל 6, דאס מינס 12
טויזנט ווייטען. און נאכדאן בערלין וואס ארויסגעבען
פונעם 12 טויזנט ווייטען אין ביכער, וועלען מיר
האבען א גרויסען אלמער אנגעשטאמט: און ווען
מען וואלט מער נישט ארויסקריגען ווי 20 ביכער,
און א בוך וואלט מער נישט קאסטען ווי 2 דאלער
מינס עס אויך 40 דאלער.
איהר פערשטעהט? איינשטיין 10 יאהר אר
בייט איז ווערט 25 סענט, און קאזעריס 10 יאהר
אריינס איז ווערט 40 דאלער.
דאס איז דער בעסטער בעזונדער, אז ער, איינ
שטיין, איז א ביליגער שרייבער, ער האט א משה
ניק, און ס'איז נישטא וואס צו לענען ביי איהם,
און קיין הומאריס איז ער אויך נישט.
ווי געזאגט, וויל איך ווי נישט ריזשען, עס
פאסט מיר נישט, נאר אז עס קומט צו רייר,
דער איך... וואס איך וויל און, אז מיניע לענער,
וואס לענען מיניע זאכען פונעם פאל א וואך, וואלען
ווייטען, אז זיי קענען מיר נישט פערנליכען צו איינ
שטיינען; ער איז - ער, און איך בין - איך; אז
איך שרייב אפ 10 יאהר איז דא וואס צו ווערן
און וואס צו הערען און מען פערשטעהט אויסליכעס
ווארט. און לענער האב איך 20 טויזנט פאל, אזוי
פיל ווי ער.
איינשטיין איז אפשר א גוטער סאטע צו וויינע
קירער, א געטרייער מאן צו ווין פריז, אגעהערליכער
מענש, א פינער פירעלשליכער, נאר שרייבער, אז
ווער איינער וואלט איהם פערשטעהען, קען ער
נישט; ער קען נישט און ער וועט נישט קענען!
אפגענומען וועל איך מיט איינשטיינס אייגענע
ווערטער:
"ווי פאקטארא לאפאריטאג".
:0:

די ציינער און די דערנעהרונג

פון נחמיה ראזעס, צאהן-ארצט

מען הערט אפט פרעגען: פון וואנען געהטען
זיך שלעכטע ציינער ביי מענשען? דערויף דארף
מען ענטפערען: דער גוטער אדער שלעכטער צו
שטאנד פון די ציינ איז אפהענגיג פון דער אלטער
מינער ענטוויקלונג פון קערפער. שלעכטע ציינער
זענען שטענדיג א סימן, אז דער קערפער איז נישט
ווי געווענליך ענטוויקעלט, און דער מענטש לירט אויף
עפעס א חולא, דאנען געווענליך ציין ווענען ער
איז דער קערפער איז געווען.
שוך ביי ווינקלער איז דאס אויסשניידען
ווי פון די ציינלעך אפהענגיג פון דער פויזשער
ענטוויקלונג פון קינד און אפילו פון דעם געווענליך
שטאנד פון דער מוטער, דער ווערען. מער נאך
אפילו פונעם צושטאנד פון דער פרוי בעהן שוואגער
נער.
די מילד-צינדלעך און ווער קערפערליכע ווער
נען נישט ווייניגער אפהענגיג פונעם געווענליך פון דער
געווענליך ווי די שטענדיג ציינער ביים עלטערען
קינד, אדער אפילו ביי א דערהאקטענעם. דערפון
איז קלאר, אז דער צושטאנד פון די ציינ איז אפהע
ניג בעיקר פון דער דערנעהרונג וואס בעסער א
קינד אדער דערהאקטענער דערנעהרט ווי, אלץ געד
נער.

ווערער ציין האט ער. דאנען, ווען א מענטש איז
קראנק און קען נישט עסען, ווערט, הייסט עס, נישט
ווי געווענליך דערנעהרט ווערען די ציינ סמילא קאלע.
פארהאן איז דאס אויף? נאר פשוט. דער
ארגאניזם ציט ארויס פון עסען די אלע שטאפען,
וואס זענען נויטיג פאר זיין דערהאלטונג.
עס קומט פאר איינס נאך פון א לעבעדיגען
מענטש א שטענדיגער בייט, א שטענדיגע צוטיילונג.
דער אבר נערמט זיין ווין טייל, וואס איז נויטיג
פאר ווין פונקציע. אויך די ציינער ציטען ארויס
זענען שטאפען, וואס זענען נויטיג פאר ווער דער
האלטונג.
א ווייטע שפרייטארט זאגט: "אזוי ווי ער
עסט, אז פנים האט ער", ד.ה., א מענטש איז
דאס, וואס ס'איז ווין דערנעהרונג. דערפון קען
מען פערשטעהן, ווי פאלש ס'איז, ווען מענטשן זאגען:
"נא, פטור אנעקס האב איך, מיין משרה הויט גאר
נישט אפגעקומען און ווי ווען ביי איהר געווען,
הלאז איך מיר געוואלט געווארען".
נא גוט, דאס משרה דאס דארפנען מירעל,
האט כאטש געווען ציין, אבער צי שוין ווער דער
פאר, וויל וי פלעגט ווי נישט און רייניגט ווי נישט?

פראפעסאר איינשטיין, וועלכער איז, הויך א
פראפעסאר אויך א יוד, א דייטשער יוד, א בער
ווייטער, א בעקערלעכער, א בעשווינדערער, א
פירער-שפילער און א ציוניסט - פראפעסאר איינ
שטיין איז מיט א פאר האלען צוריק ארויס מיט א
שפאנגעל ווער ענטדעקט, וואס ער דאמט אן
ס'טן איינפאלען נאמען:
"גראוואציע און עלעקטראמאגנעטיזם פון
דעם אומזענער און נאך עפעס".
דאס איז, דאכט ווי, אזוי פשוט. וואס פשוטער
קען שוין נישט זיין.
ווען איהר ליינט איבער דעם נאמען ווייסט
איהר שוין דעם איינפאלען...
דאס נאמען ווערן קאסט סך-הכל 25 סענט.
די ווער וואס האבען א סך צייט, שטריקעס,
למשל, אדער א עלכע וואס לעבען פון פראצענט,
קענען זיך קויפן זעהן ביכלעך פאר צוויי מיט א
האלבען דאלער, וועלען ווי האבען צו לענען און
צו לענען, ווי וועלען פון דעם מער הנאה האבען
ווי פון די בעסטע ראמאנען.
פאר די פארלענער, וואס לענען פאר הומאן
רייטשישע זאכען ביי ליטערארישע אונזערע, וואס
וועלען אומוירען אנהאלט, פאר ווי איז איינשטיין
ביכערלעך אומאמאכער קאל פון הומאן און פרנסה.
איבערלענען בלויז א פאר בלעטלעך איז שוין
גענוג ארויסצוגעבן בעזונדער וואס געלעכטער
פון די גרויסע, גרויסע מאכען.
איינשטיין'ס ווערק וועט פערשטיינען מיינע
און שלום-עליכמיס שריפטען פון די ליטערארישע
אונזערען - ווער איז אונז!
פארהאן בלויז 12 מענשען אויף דער גאנצער
וועלט, וואס פערשטעהען דאס ווערק פון פראפער
סאר איינשטיין: אזוי שרייבען אלע ציוניסטען.
איך בין דאס איינער פון די 12.
איהרע אויך האב דאס געקענט רייכטיג איינבוי
סען, האב איך פריער אנגעפרעגט ביי די אר
דערע 11, האבען ווי מיר געענטפערט, אז ווי ווען
אויך אפוסעל צוואנעלען; עס איז נאך נישט איינגע
צען קלאר פאר ווי: ווי האבען דאס געוואלט אנפרע
נען ביי מיר; ווי פערשטעהען איז אפערשטעהען
נישט; ס'איז דאכט ווי קלאר און דאך פערנעבעלס.
איינער פון די 11 געלעהרטע האט אפילו
געזאגט צו זאגען, אז ער רעגלט, אז איינשטיין אר
ליין איז אויך אפוסעל מנושטש איין ווין טעאריע;
ער רעגלט, אז איינשטיין פיהרט דא די גאנצע וועלט
פארן גאון... ווי ווערן קאפ אויף זיך האט ער;
האט ער, אומשטע, פערקאכט א קאשע און די
וועלט קען נישט ארויסקריכען פון דער קאשע -
שווער צו פערדינען...
א צווייטער געלעהרטער, א געוויסער אסטרא
נאם פון דעם וואינער אומווערסיטעט (ווי נאמען
איז פאליטוס), האט ווער א גוטע טענה, ער זאגט:
"אויב מיר פערשטעהען נישט, ס'אז ווי קענען מיר
ווייסען, צי די טעאריע איז א רייכטיג?"
די אנדערע פראפעסארען האבען זיך געווען
דעם צו איינשטיין אליין, ער וואלט ווי געבען דעם
שליסעל פון ווין ווערן, האט ער פון אנהויב געד
ענטפערט: "איך אליין האב געוואלט אנפרענען
ביי איך; נאר אזוי ווי איהר פרעגט ביי מיר, וועל
איך פרוכטן איך זיך אדער ערקלעהרען אזוי פשוט
ווי טענליך; הערט זיך איין מיט קאפ:
"די ריזען קאנצענטערען, טענסאריס, ס'ר
טענסירען איין אלץ אפוסעל דיסאפערס מיטארא
ווייט, אפוסעל רעלטא".
דאכט ווי, קלאר ווי דער סאן!
איצט, אז איהר פערשטעהט שוין די ערשטע
ערקלערונג וועלען מיר געהען ווייטער:
"ווינאראטוס אקארינא פאלשומערינסעל, איי"

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספעציאליסט פאר אינערליכע
און נערווען - קראנקייטען.
צוריקגעקערט
נעהמט אן טעגליך פון 5 ביז 7 אוועק

ווי ווענען איהר זאגען?
- פרי צו בעזעהלען דעם חוב, וואס איהר
קומט מיר... מען האט איך נישט לאנג צוריק
געגעבען אין פארווי...
מאדאם אפבעה האט א ציטער געטון און
איז רויט געווארען.
- וואס ווייסט איהר ווענען מיין ציהרונג?
- איך ווייס אלץ, וויל איך טאקא האב איינע
ציהרונג געגעבען.
- איהר...? זענט איהר, הייסט עס, דער
שווארצער וואלף?
- איך בין געווען דער "שווארצער וואלף"
מאדאם!
- געזען? פארוואס עפעס "געזען"? - האט
זי א פרעג געטון קוקענדיג ביי איהר איהם.
- דערפאר, וויל איך בין שוין נישט מער
דער, וואס געזען, איך האב אויפגעהערט צו
געזען.
- ס'איז נישט ווייטא ווען. וואכליכע בעזויינען
זענען א סך ווייטער, ווי דער סאן אדער די שער-
שער, ווען איך האב מיט מיי, פערנעגענהייט פער-
גענויגט.
- וועלכעס פערשטענדליך. הער, "שווארצער
וואלף".
- דאס צוריקהערען פונעם געגעבענען צו
דינע וועט ווין א גענענער בעהן פאר איך?
(פארטוועזונג קומט)

- צו וואס האט איהר עס געטון?
- דאס, וואס איך האב געזאגט מאלוויען
אז ווי זאל נישט רופען קיין הילף און ווארטען אויף
מיר? ס'איז דערפאר - איך וועל איך זאגען
אפען - ס'איז דערפאר, וויל איהר האט טיךש ווער
פערטאטערעסירט. מיר האט זיך אויסגעווינען, אז
איהר זענט פון עפעס ווער דערשטאקען, און זענט
גרייט צו אפגעבען איינער גורל אין מיניע הענער.
- איהר זענט גערעכט.
- און איצט הויבט עס טאקע אן צו ווערען איין
טערעסאנט! פארוואס האט זיך עפעס איך פלד
צייט בעזונען די האפענונג, אז איך וועל נישט זיין
אזוי ביי אן איך?
- דערפאר, וויל איך האב איך געטון א גרוי
סע טובה, און איך האב דאס רעכט צו ווארטען אויף
דאקטאריס.
- די פרוי אפבעה האט איהם פערמאנענערט
בעטראכט.
- אז טובה...?
- איך האב ליב א זינג מירעל, אגאמער
קאנערק. ווי האט נישט קיין געהענט און נישט
פרייז, אויב מיט מיר וואלט פאסירען עפעס שלעכטס
אויב מען וועט מיר ארעסטירען, אדער דערהינגען...
- מען קען איך דערהינגען?
- יא מאדאם, איך האב א סך שונאים צויר
שען די פאנריטען, מיניע חכמים לויט דער פרא-
פעסיע, און איך האב א סיבה צו רענגען, אז ווי
היסען מיר אפ ביי איינער הויז. מעגליך, אז איך
וועל נישט קענען ענטלויפען פון ווי. איך וועל פאל
וועס דאס מערעל, ווענען וועלכער איך האב איך
עקארשט געוואלט, בעראפען צו האבען הילף. עס
וועט נויטיג זיין, אז עמטער וואלט וי בעשיצען.
- פארוואס זענט, ס'פעס איך, דאך איך.

רעזאלטער איין פאפירעןקווש אונטערן טיש.
- איך האף, אז איך האב איך נישט ווער
געטון, - האט ער צוטרעגען צוגעגעבען - איינער
רעזאלטער האט מיר אויסגעגעבן.
ער איז צוגעגאנגען צו דער טיר, זיך אפגע-
שטעלט, אומענטשלאפען זיך א בויז געטון אויף
דער ראמע, וואס האט איהר איהם גיגיריג געקוקט,
און פערהליך געשטייכעלט.
נישטוויילענדיג האט זי געוועקט און איהם ענט
ציקונג:
פון דעם ערשטען אויגענפליק אן האט ער
געפיהלט און איהר א פרוי פון א שטארקען כא-
ראקטער און גרויסער חכמה.
- ענטשולדיגט מיר... אפער...
ער איז ענטשולדיג געווארען, נישט-ווייטענדיג
וואס צו זאגען.
- איהר זענט דער סאטע וואונדערליכסטער
פאנריס, ווענען וועלכען עס איז מיר אויסגעקומען
צו הערען! - האט זיך ריפירי אפבעה אפגע-
רופען.
- איך די טרעפען האבען זיך דערהערט שווע
לע טריט.
- דאס זענט איהר, מאלוויע? - האט זי
פריי אפבעה א פרעג געטון.
- די שטיס פון דער שטויב-מירעל האט געד
ענטפערט:
- איך, מאדאם...
- איך האב איך דערוויל נישט... נעהט, און
ווארט, פון איך וועל איך רופען.
- גוט, מאדאם!
- פרוי אפבעה האט ווידער א קוק געטון אויף
וואלדען.
- אלץ, הער אהן א נאמען, וואס וועט איהר
מיר אפט זאגען?

דער
שווארצער וואלף
(ראמאן)
(71)
די פרוי אפבעה האט נישט געוואלט קיין טענה
ווען ווי האט א פרעג געטון:
- וואס איז מיט איך? איך דוכט ווי א וואדא
אז די טירען פון דער טורמע האבען זיך שוין פער-
קלאפט הינטער איך?!
ווי האט נישט געענדיגט רעדען, ווי וואלדען
האט, ווי א ווילדע ווייבדיה געמאכט א פלוצלונגען
שפרונג צו איהר.
- רי קלענסטע אומפיקסליכקייט און נישט-בער-
רעכענמאס וואלט געווען א זיכערער טויט פאר
איהם, מחמת די פרוי האט די גאנצע צייט געד
ווארט אויף אזא בעזונענען פון ווין זייט, און נישט
אפגעוואלט איהר פינגער פונעם רעזאלטער-
צינגעל.
וואלדען האט אפער א כאפ געמא איהר
האנד מיט'ן רעזאלטער, און געווענען די לופט
צום פאלקען, ענטוואפענענדיג די פרוי אפבעה אין
פערלויף פון איין מינוט, און נישט אנטווענדיג דער
ביי קיין וועהסאג.
- האט נישט קיין מורא! - האט ער זיך
רוהיג אפגערופען - איך קלייב זיך נישט צו סון
קיין בייז מיט איך. איך וועל נאר ארויסנעהמען
די קוילע פונעם רעזאלטער.
וואלדען האט ארויסגעווארפען אויף דער ערר
צעהרליכע פאטראנען, און איינגעווארפען דעם

דער הונד

זונאמענגעשטעלט

זונא א. שארפצינגעל

פאמיליע

הומאר

א ליד פון דער דירה.

(צו זינגען און צו זאגען).

און נישט בתם אוי נעמטאכט,
נא מיט גרויסען שבר מאקי,
איבערליינט און איבערמאכט —
א רופא צו א מכה...

נאך הוספות דירה-געזעץ
צאחלע, במחלה, לזכרונת, פריילעך!
וויינט נישט, ליינט נישט איין די העכט
ברייטער צאחלע, פיר המלך...

פאר א צימער, צוויי און דריי
פון א לוקס-אדזשן, הייבט
צאחלען מיינער און ביי
לויטן פשוט-קלאהרען שכל...

און פון איצט ווערט קלאהר די זאך,
אז עס וועט זיך ויכער לויטן:
יודען ווערען איצט א כך
אין די דורות מיינער וואוינען!
יסקעל מ פלעטעל.

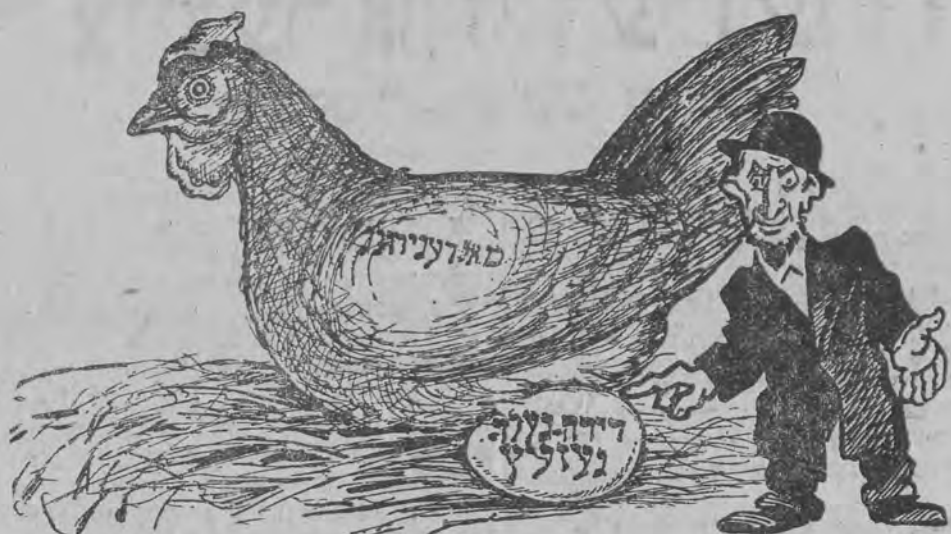
אפגעפארט שוין די פרעסע,
אפגעפארט ווי האלבונגען,
קומען, יאנגען נייע געסט
מיט די צרות גרויס ענטקענען...

אז מיר לעבען איצט א מאן,
ווייסען אלע דאך א וואי:
אונזער פנים, אונזער קלאהר
איז ויך דאך דערויף מתודה...

מיט עשירות אונגעשטאפט
איז צינדערט יעדער, יעדער —
לזאט מען מאקי אונז נישט אפ,
און מען פריקט און שינדט דאס לעדער...

נאך א כלאם און נאך א שוואפ,
נאך א באכצע אין די ווייסען,
נאך א קיפ און נאך א צופ —
מאכט מען אונז פאר וואונדער ליימען...

ווי דערווארט.

למד האטגענערטרעם "פאזשאנדע" אין שטוב

למד האט ויך געמוזט איבער דער פאליטיק
און איז געקומען צום בעשלוס, אז די צירונג
אויף פאליטיש לשון הייסט דאס די קאנסטיטוציע
און וויז הויז מוז גענערעט ווערען.
קורס-כל האט ער ביי ויך איבערגעזען צוריק
איינגעפירט דעם שוין לאנגערעגענעם, וואו
ימשול פה, ער וואל געוועלטיגען איבער אלץ און
אלעמען און אויך איבער ויין הייב שרה יענטע,
איבער ויין הייב געוועלטיגען ער נאך אין דער היים.
פאר דרויסען, פאר לויטען, הייסט עס, אז שרה
יענטע דאס איבערשטע פון שטימעל, דאס שיינ-
העל, דאס קריינערעל פון ויין הויזגעזונד, אבער אין
דער אמת'ן מוז וי געבער נאכקומען למד'ס קאפערען
און טוען דאס, וואס ער וויל טאמער וויל ויך שרה
יענטע אמאל צוגענומען, ווארפט ער איהר דעם גט
פאר דער טיר און פטור, האט וי געבער נישט קיין
עצה אז שווינט.

געבערענט צורה פון למד'ס נייער צירונג
האפען וויינע קינערלעך וואס פעהלען איהם נישט,
אמאל ווענען דאס געווען פיסקאטשעס, ווערדקעס,
לאזאנעס, געקראכען יעדען אויפ'ן סקאפ, איבער
געקערט אלץ אז שטוב, געלעקט פון שופלערעל
אין געוועלען און אקעגענערערט למד'ס היינט האט
קעהרט.

די קוגרס ווענען שטארק נישט צופרידען
מיט דער נייער צירונג און וי פונטשען ויך, ווי
האפען בעשלאסען אינעמיטערען למד'ס ביים מיט
קנאפעל, כדי ביים ערשטען פאכע וואל וי ויך
צוברעכען, אדער נאך די ביים אינגעגען צו
גנבענען.

די קוגרס ווענען שטארק נישט צופרידען
מיט דער נייער צירונג און וי פונטשען ויך, ווי
האפען בעשלאסען אינעמיטערען למד'ס ביים מיט
קנאפעל, כדי ביים ערשטען פאכע וואל וי ויך
צוברעכען, אדער נאך די ביים אינגעגען צו
גנבענען.

דעם ישובניהם שמחה.

קלאנען.
האט דעם ישובניק געבראכט א פלאש בראנז
פען מיט הייבע צווי גלעזער, מיכאט לחים,
און מינעמט נאך צו קאפעשטשעס, מויערט בנולופ
די, מינעמט אונטערזינגען און אונטערמאכען, און
אלעמאל שטארקער און פעהליכער.
עס איז שוין לאנג מאן געווארען די יודען פון
אריינע ישובים האפען גענומען פארהען אין שטאט
אריין אויפ'ן יאיר, ווי ווערען יעקעל ישובניק מיט
נאך א יוד סאנצען געבען דער קרעטשע צווי ליד
פערט און פערלעך. גייערענע האפען ווי ויך אפ
געשטעלט און פרענען: "יעקעל, וואס איז דאס
סאנצע איהר און הויערע היינט צווי שטארק?"
און יעקעל, קום וואס ער פלעגערט מיטן
זונג, ענטפערט: "סרא... סרא... דא... דער בית
הספר איז חרוב געווארען און דער גלח איז אין
שכחה... סרא... סרא... דא... דא..."

אנעלטערער יוד א חסיד און יראשמים, ווי
היינטער איז א גרויסען פראסט געקומען אין א
קרעטשע און ויך אפגעשטעלט געכטיגען דער
שובניק האט דעם אורח ווער שעהן אויפגענומען
נאך האלבע נאכט, דער ישובניק שטעהט אויף
א קוקשטן צו וויינע פהמח און שטאל, מיט אמאל
ווערט ער ביים אורח אין צימער, אז ליכטיג און
ער הערט וי דער אורח וויינט ביטער.
ער געפנט לאנגען א טיר און מיט שרעק
און ציטער פרענט ער: "רבי, וואס האט מיט איהר
געטראפען? ווארען וויינט איהר אזוי שטארק? און
וואס ווארען עפעס אויף דער עהר און די וואקע?
וואס דער אורח צום ישובניק: "סין קינר,
מיט מיר - אלץ האט גארנאש, געטראפען, נאך
מיט אונזער פאלק האט א גרויס אומגליק פאסירט.
דער בית-הספר איז חרוב געווארען, און די שכינה
איז אין גלות. דעריבער ראפען יודען וויינען און

פאליטיש פון דער וואך

האטסו חידער א מעשה מיט ענדערען א
קאנסטיטוציע, דאס ערנסטע איז, אז מען האט
נישט גענוען וואס צו ווארען, און ווארען וואס
געמאכט מען ויך אמאל גראבלען מיט א שפילקע און
די אויגען, עס טרעפען צוועלע וואכען.
אין דער פאליטיק איז מען געוועהליך מיט
שפילקעס פארוויכט, פאליטיקער האלטען, אז אויב
שוין יא בענוצען א שפילקע, וואל עס ווי אויף
יענעם.
אוי, א קאנסטיטוציע, א קאנסטיטוציע! צו
פאס הארף מען נאך דעם גאנצען אפשיקעניש?
ווער קוקט דעם היינטיגע צייטע ווערדן, וואס עס
שטעהט געשריבען? שעהן וואלטען פאליטיקער אויס
געוועהן, ווען וי וואלטען געמאכט אפשיקען דאס גע-
שריבענע.
צו וואס איבערשטעלען, אז מען קאן סירורסי
טון, וואס דאס הארץ גלויבט, אי, עס וועט עמיר
געוואלדענען, ווענען עפעס דאס אנהאלט, וואל ער
געוואלדענען, אז דעם איז מען דאך פאליטיקער.
צו האפען פערשטאפטע אויערען.
די גענערעטע קאנסטיטוציע וועט די באוועג
אויבערען ויכער נישט אויסשטאפען, פערקעהרט יא.

א גרויסער נאמען.

שלום אש האט איינמאל אין אינגאטקער
האנדלונג און געאפעל ויך געוואונען מיט יאיינענ-
מיטער איבער דעם פרייז פון א קליין שטיקעל מער
בעל, וואס ער האט ביי איהם געוואלט קויפען. צו
לעצט רופט ויך אפ דער איינמאלער:
— מילא, ביי איינגאטקער האלט איך בשום
נישט גענומען וועניגער ווי 400 לירעס, נאך אזוי
ווי איך האב דא צו טון מיט איהר, וועל איך עס איך
לאזען בלויז פאר 300, לירעס.
— ווער פון, — מאכט דער גרויסער שריפט-
שטעלער, פיהלענדיג ויך געשטייבעלט, וואס ויין
נאמען האט אויב דערגרייכט צו ווא געשעפטסמאן
אין געאפעל, און בעזאחלע איהם גלייך די סומע.
און איצט, — רופט ויך אן דער סוחר —
וויס אזוי גוט, און זאגט מיר צו העלפען האטעל איך
וואל עס צושטעלן און זאגט מיר אויך אייער ווערטען
נאמען, כדי מיר מיר וואל וויסען וועמען דאס
איבערצוגעבען.

זי דארף עס נא מיט ווייסען.

פריינד: — איך האב געהערט א שעהנע
מעשה ווענען דין מאן.
פריי: — דעריבער דאס מיר שנעלער, —
איך דארף האפען א גליי קלייד.

קלאר גענוג.

— פארוואס איז אייער פרוי עפעס אזוי איי-
פערזליכ און אייער פרוי וואס געקערטאק?
— ווייל וי אלץ איז אויך אמאל געווען א פרי-
וואס-סערקעטאק...

פון אויסלענדישען מארק
אינטערנאציאנאלער חובבי מיט ווארען ווארען צו

פאר וואס ער בעטעלט

ווייז-מיר: — עס איז א שטוב פאר אז גענוג-
מען פון וי איהר וואס, געמוזענען בעטעלן געל.
בעטלער: — עס איז אמת, ס'דאס, אבער איך
האב איינמאל מוהבונם געהאט, נישט בעטלענדיג, האב איך
דערפאר געקראכען אכצען דורשים געשענעניש.

ביידע פון דעמוועלעטעלער

דאקטאר: — דער העכסטע און אפיקען לינגען פון
געהט ויך ווי איהר קלעטער.
פאטענט: — אבער, דאקטאר, פון רעכטער פון
איז פונקט אזוי אלס און ער מוז גענוגען נישט
העל.

שוין מאכע צייט געווען

חוב: — ווייסט, פון שיקער, אז עס ווערט שוין
באלד פונקט-און-צוואנציג יאר וואס מיר וואקען פערקנס'ס
געווארען?
אפשיקעניש: פראטאסט: — פונקט-און-צוואנציג יאר!
די האסט מיר בערשט דערמאנען פריהער, עס איז שוין
יאנג צייט געווען מיר ווארען חתונה האבען.

ער וועט וי קענען איצט געברויכען

ברוך: — שמעלעל אז געשטארבען, אז נעבול-
דאקטאר בעטעלען, ער האט געקענט פיער טויזנט שטארבען.
ווא: — גי, וועט ער וי וואס קאנען געברויכען?
א פשוטער חשבון
לעהרער: — שמעל ויך פאר, אז דין ברודער האט 5
פערד און די בעסטע צו 3 פון וי, וואס וואס וואס מירעוואלד?
שילדער: — ער וואס מיר צוברעכען די בויגער.

גאדיק ביי דער ארבייט

אדער, די גאלערע האט דאס ווארט.

(סאנאטאריעס אין ירושלים פאמיליע).
גאדיק: ליבער עולם!
גאלערע: העכער!
גאדיק: ליבער עולם!
גאלערע: העכער!
גאדיק: איך וויל דערהעלען א מעשה מיט
א בעט.
גאלערע: העכער!
גאדיק: הערט א געשיכטע פון א פלענעלע
אמאל מיט מין מאטעריאל...
גאלערע: העכער!
גאדיק: איך שפאציר מיט ליליח, איך
עס מיט ליליח, איך שמועס מיט ליליח, און נאך
עפעס אויך...
גאלערע: העכער!
גאדיק: יוסף, סטרוואנט איז א מאגיס-
פערשן.
גאלערע: העכער!
גאדיק: איך בין א קלמערלעך מענטש.
גאלערע: העכער!
גאדיק: לאזט מיר עפעס זאגען.
גאלערע: העכער!
גאדיק: (מיט פערנאליטעט אויגען צו דער
גאלערע): העכער!
גאדיק: (פערשוינט).
גאלערע: (פייסט).
גאדיק: (שטעקט ארויס דעם קאפ פון דער
מיט פארהאנג) איך וויל...
גאלערע: (רייסט איבער): העכער!
גאדיק: (שרייט אויפ'ן גאנצען קול): הערט
א מיר!
גאלערע: (רייסט איבער): העכער!
גאדיק: (פערשוינט).

פראטעסט.

די לאזער ווייזע סוחרים האבען אפגענומען
א שארפע פראטעסט-רעוואלוציע גענוען, ווייזע-
לענען צוליב ווער פארשלאגן צו שטעלען דעם פרי-
נאצי-מיניסטער פאר'ן מלוכה-טריבונאל.
זעט ס'מאל וי אזוי ווייטער פראטעסטירען ווער
לען אלע ווייזע סוחרים אין לאנד מווען געשטעלט
ווערען פאר'ן מלוכה-טריבונאל פאר איבערשרייטען
ווערען ברויזשעטען.

זי איז נאך ארץ מייט.

אפגעשטעלטער: — איך וואלט געוואלט האב
פאר פרי היינט נאכמיטאג, מיין פאכע איז טויט.
פאנעפאס: — אבער די האסט דאך שוין
געהאט פרי א האלפען פאג מיט א חורש צוריק.
ווייל היינט פאכע איז געווען נאכט.
אפגעשטעלטער: — זי איז נאך אל קטומ.

שפאס פון פאמיליע-ווינקעל

בלויז אויף א קורצע צייט

— די האסט דין פון דין חתן געהאט צוריקנס, גי,
האט איהר אפך שוין איבערגעבעטען?
— יא, אבער בלויז אויף א קורצע צייט. נעכסטע
וואל וועלן מיר חתונה האבען.

היינטיגע דינסטען

כאלעבאסטע (צו דער דינסט): לויז, דאס געברא-
פענס שרף ויך קאכען נאכען דרי שעה, קען איך ויך
פערלאזען אויף דיר, אז די העכט נישט שוועק פון אונז,
בוי וואנען עס וועט פארמירן הערען?...

ביידע גלייך

— ווי איז עפעס דין ביידע אויסט?
ווער נאט, אבער עס קאסט ווער פיר געלד
אויסצוהאלטען?
— און ווי אז עפעס דין וועט און סאכטער?
— א דאנק, אויך דאס וועלכע.

נישט צום הארצען

וי: (פאר דער חתונה גלויבן) אין פונקט-מינעטען
וועלן מיר ויין פון און ווייב.
ער: יא, אזוי וועט עס זיין. (און געדאנק וויינען)
זי: אז איך דער לעצטער מינוט וואל דער סדר קודשין.
בעקוועטן די אפשיקעניש.

אפגענומען

פריי (צו איהר מאן): — מיט א סאכטן סאנצען
האסט דיר געקויפט. ווייזער, די קלויבנס שטענדיג אויס.
דאס ערנסטע.
סין: — יא, און מיט דיר האב איך אפגעוויבען.

מערץ

זון-אויסגאנג 6.30
זון-אונטערגאנג 5.10

ליכט-צינדל 500

1

פרייטאג

י

דאס לאדזער לעבן

צו דער 5-טער קלאס פון דער 18-טער פוילישער מלוכה-קלאסען-לאמערע וועט שוין צו בעקומען אין דער איינציגער אין פוילען גרעסטער, עלסטער און גלייכסטער

E. Lichtenstein Łódź

פיעטריקאווער 72 (אין דער געביידע פון גרענא-האטעל). - צענטראלע אין ווארשא. מארשעלקאסע 146.
די ציהונג הייבט זיך שוין אן דעם 6. מערץ און וועט דויערן ביזן 16. אפריל 1929. געפ. בעסטעלונגען 509 דער פראווינץ ווערן ערשטיגט שפעט און פינקטיג נאכ'ן פריהערדיגען איינצאגלעך אויף אונזער קאנטאר P.K.O. 64.209 0997

לאמערע

די ווארים-און דערנעהרונגס-פונקטען

נײַטיגען זיך איז א ברייטער געזעלשאפטליכער שטיצע.
ס'איז יעדענס חוב מיטצוהעלפען, אז די פונקטען זאלען ווייטער געפיהרט ווערען.

לער, נאך פערקערט: ווי געפינט דעם וואריסטען אפלאנג ב' ייערען איינציגען. עס פעהלט אפער צום בערזערען ב' יועהר פיל די פשוטסטע קליינע איינציגטע צו ברענגען זיין הילף פאר דער אקציע, און דאס קאן מען דאך שוין נאכ'ן איינפאל: געבען א שפעטער אין די ערשטע וואך זענען אונגעווען. מען די שפעטער ווען די קלענסטע, ווי וועט אונגענומען ווערען מיט דאנקבארקייט און וועט האבען איהר בערייטונג פארן נאנט פון דער אקציע.

דער קאמטעט אפאלירט דעריבער נאכאמאל צו דער נאנטער יודישער בעפעלקערונג און לאזט אפצורופען זיך אויף דער לעבענסנויטענדיגער אקציע פון די ווארים-און דערנעהרונגס-פונקטען.

די דעראקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ וועט מיט דאנק ווייטער אונטערוועקען שפעטער, די נעמען פון די שפעטער וועלען פערעפנטליכט ווערען אין אונזער צייטונג.

עס קומען און א שטארק ארבייטסלאזע, ווערן, וועלכע האבען א ראנג דער מעלטערקאסטאסטראפע פערלירען ווער אריינסטע פרנסה, עס קומען קיין דער, וועלכע וואלטען געמאט ארומגען נאנטע מען האנגעריג, ווען ס'וואלט נישט געווען דער דערנעהרונגס-פונקט, וואו ו' בעקומען עפעס צו עסען. אין די פונקטען ענטפאלען זיך א אונגער ווערן בילד פון עלטער, ארייסקייט און צוים. און דאס וועטער שפילט נאך צו, די פרעסט פערשטארקט קען זיך. דאס ארט, וואו זיך אונטערוועקען און צו בעקומען די לעבענסנויטענדיגע שפייז, ווערט נישט איבערן, נאך מיט יעדען טאג א מעהר דריי-ענער בערערפונג.

אויף דער וועג איז לידער קאנטאסטירט געווארען דער מרווערער פאקט, אז די יודישע נער וועלשאפט רופט זיך קארן אפ אויף דער אקציע פון די דערנעהרונגס-פונקטען. עס הייסט נישט, אז די אקציע איז נישט פאפולער.

נעכטען איז פארגעקומען א ריזיגענער פלע-נארוועג פון נארוועג-קאמטעט, וועלכער האט איבערגענומען די אנהערונג פון די ווארים-און דערנעהרונגס-פונקטען, וואס זענען ענטשטאנען לויט דער איינציגטע פון „נייעם פאלקסבלאט“. די וועג איז צונויפגערופען געווארען צוליב דעם, וועלעך עס לאזט זיך שוין פיהלען א דאנק אין געדל אויף ווייטער צו פיהרען די אקציע.

עס זענען אפגענומען געווארען בערייכטע, פון וועלכע ס'איז געווען צו ווערן, אז די דערנעהרונגס-פונקטען זענען געווארען פאר טויזענטער מענטשען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, ממש א לעבענסנויטענדיגע.

די פערקענען אין די פונקטען פערנערעסער זיך מיט יעדען טאג. און מאכע פונקטען איז ווי אפט פילפאל גרעסער, ווי ו' איז געווען דעמאלט, ווען די פונקטען האבען אונגעוויפן צו פונקציאנירען.

רעגיסטראציע פון פערד.

(מ) דאס מיליטערישע-פאליציי-אישע בירא ביים גענעראל-פארשט אויף אלע בעזיצער פון פערד, ווי זאלען ביזן 10. מערץ רעגיסטירען אלע ווע פערד ביז 4 יאהר, ווי אויך די פערד, וועלכע זענען צוליב וועלכע ס'איז סיבה נישט רעגיסטירט געווארען אין יאהר 1928.

לאמיר קאנען נאך א שעה טרינקען ביער!

(2) דער פערד פון די בעזיצער פון די גענעראל-פארשט האט זיך געווערעט צום שטעטישען גענעראל-פארשט מיט א מעכאניקאל, אין וועלכען עס וועט געבעטען, אז די ביער-האלעס זאלען קענען שוין ביז 11 א ווערן אין אונזער און נישט ביז 10 א ווערן, ווי ס'ווערען פאר די נייט פאר-האטען.

יינט ציהט מען די דאלאר-קעס.

היינט קומט פאר און ווארשא די ציהונג פון דע דאלאר-קעס. עס זענען דאס טאל צום אויסשפילען 100 ריכטען אויף א סומע פון 75 טויזענער דאלאר. די פרעמיע אויף 40,000 זי. איינע אויף 8 טויזענער פרעמיעס צו 3 טויזענער, 5 צו 1,000, 9 צו 500 צו 80 צו 100 דאלאר.

טראפען פאר נישט איינמער-דען ארבייטער.

(ח) די שטעטישע סטראאסטע האט ארייפגע-געט געלד-שטראפען אויף א נאנטע רייה פערזאנען און נישט איינמער-דען ווערען ארבייטער אויפ'ן אל פון ארבייטסלאזעקייט.

ליינגעלד איז אויך געלד.

(ח) ס'וועט די אפטע קאנפליקטען, וואס קומען און די לעצטע צייט אין פערשידענע אפטען, צוליב וואס די קאסעס וועלען נישט אנהערען קיין יודענער, האט די פינאנץ-מאכט צוגעשיקט א דוקלאר צו אלע קאסעס, אז קליינגעלד מוז גענומען ווערען און שום בערגעניגונג.

„גמית חסדים“ אין שייב-לערס ראיאן.

אונטאג, דעם 24/2 איז אונטערן פארויץ פון קענסקי פארגעקומען די יעהרליכע פערזאנלונג-וועלד-חסדים, גלובנא 62. פון בעריכט האט זיך צוגעווינען, אז דער פערדאן האט ארויסגעגעבען יאהר 1928 529 הלואות אויף א סומע פון 50 טויזנט זי. די אויסגאבע האבען בעטראפען — 1,100 זי. וואס מאכט אויס 2 פראצענט. איינע פאלט צום 31/12 — 7,200 זי. די פערזאנלונג האט אויסגעריקט דער פער-לונג אונטערגענוג און געראנגט דעם נרדן ב. גלוקסמאן און דעם די פערשטען פאר ווער אר-טלוחת דעם פערדאן. עס איז אויך געווארען אויסגעקליבען א פער-לונג פון די ה"ה שראאסטאן, פערסיק, טשאד-אן, קאפאלינק, ווישיצקי, געפנער, קענסקי, טשיקא און אהאלד. קאנדידאטען: — נאטעסענאדער, ווייצמאן, סקי, מאסבאום און וואנסקי. אין דער רעזולטאט-קאמטעט: — גאלדבערג, מאן, סטראאנאקאסקי, הירש און הילער.

ראשעל.

דאס ניי-געפענטע גאלאנמער-געשעפט.

אויף נארוואיס-שטאט 32 איז די טעג נער-טע געווארען א גאלאנמער-געשעפט א. ר. דעם „ראשעל“. דאס געשעפט איז פערזעהן מיט אן ארטיקלען, וואס געהערען צום געביט פון גאלאנמערע. עס ווערען אויפ'ן ארט אין אייגענעם וועלכע אויסגעפערטיגט פינקטליך, דעמאלט אין אלעלי-בעשטעלונגען פון אייגענע און אפ-געבענע שטאפען.

א דעלעגאציע פון סוחרים-פעראייז

ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער

(2) נעכטען איז ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער געווען א דעלעגאציע פון סוחרים-פעראייז פיעטריקאווער 10 אין די פערזאנען פון פרעזעס, האמבורסקי, דירעקטאר ר"ר מעסינגער, די פארוג און האלפערן. די דעלעגאציע האט געבעטען, אז 15 אפריל זאל אפגעשטעלט ווערען די קוער-קאמטעס פאר די פערלענגענע שטייערן, און בכלל זאלען און נאכגעפאלען אונטערגעטען ווערען הנחות און פערליכטעניגען בנוגע די שטייער-צעהלער.

(2) נעכטען איז ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער געווען א דעלעגאציע פון סוחרים-פעראייז פיעטריקאווער 10 אין די פערזאנען פון פרעזעס, האמבורסקי, דירעקטאר ר"ר מעסינגער, די פארוג און האלפערן. די דעלעגאציע האט געבעטען, אז 15 אפריל זאל אפגעשטעלט ווערען די קוער-קאמטעס פאר די פערלענגענע שטייערן, און בכלל זאלען און נאכגעפאלען אונטערגעטען ווערען הנחות און פערליכטעניגען בנוגע די שטייער-צעהלער.

דער פראסט נעהמט ווידער!

אין משך פונעם נעכטיגען טאג האט דער טערמאמער פון אינערפריה זיך געוואקלט צווישן 16 גראד פראסט, נאנט פריה, און 7 גראד-ארום 12 א ווערן. פארגאכט האט זיך דער פראסט ווידער נע-שטארקט.

לויט די פאראויסזעהונגען פון דער מעטעארא-לאגישער סטאנציע איז אויף דעם חורש מערץ א עווארעטען נאך נישט קיין ליטישע וועטערן. די אהציע צו מעכאניזירען די בעקערייען.

אדעמירט א גנבים-באנדע איז א צעברא-בענער מיהל.

אין וואנסקא וואלא, קאמיש און אין בושעווען, אין לאדז וועט איינגענומען אויסגעפוינט ווערען א מעכאנישע בעקעריי, וועלכע וועט קאסטען 1000,000 זי. אויסצופאקען 10,000 קילא פרויט. צוליב דעם שטעלען רעאליזירען פון דעם פלאן פון מעכאנישע בעקערייען וועט איינגענומען זיין מעגליך איינאנצען צו ליקוירירען די נישט הויגענישע בעקע-רייען און דער געווערענער פון אונזער שטאט וועט זיך בערייטענער פערבעסערען.

(2) די אקציע צו מעכאניזירען די בעקערייען אין דער וואלאוואווע ווערט ווער ענערגיש אד-וורכענדיג. די ערשטע מעכאנישע בעקעריי איז ענטשטאנען אין וועלען דעם 15. פעברואר און באקט אויס טעגליך 6000 קילא געבעטען. די טעג ווערט געעפענט אין פאפאלינא א גרוי-סע מעכאנישע בעקעריי „פאנא“ דאס אויספוינען פון דער בעקעריי קאסט 200,000 זי. וואסעס און וועט זיין אויסשטאנדר אויסצופאקען 4,000 קילא פרויט. עס ווערען אויך געפוינט מעכאנישע בעקערייען.

פון וויטאס'ן ביז סלאוועק'ן

10 יאהר פוילישער פארלאמענט פארלעזונג פון בערנארד זינגער.

אבער דער אקטועלער טעמע: „פון וויטאס'ן ביז סלאוועק'ן, אדער 10 יאהר פוילישער פארלאמענט.“ די פארלעזונג איבער דער טעמע פון טאג, דער סייס און ווי וואלאציע אין משך פון 10 יאהר, וועט און ספא ארויסרופען דעם גרעסטען איי-פאלאנצא ווארנאנצא און דער פאסטער גאלדמאן.

(2) בשעה האבען נאך שוין געשריבען ווענען א גרויסער נכבה, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען ביי פירטע אללארט רוסא. די פאליצייאישע אויס-פארשונג האט דעמאלט פערשטעטעלט, אז די נכבה איז אויסגעפיהרט געווארען דורך א גרויס-ארגאניזירטער גנבים-באנדע. ערשט איצט האט זיך איינגעזען-בען די נאנטע באנדע צו ארעסטירען. די פאליציי האט נעכטען בעקומען א דיעה, אז די באנדע וועט פלעטער בערנארד זינגער וועט רעפערירען.

פאליטישער פראצעס

(2) אלס בעשולדטיגטער איז געהערען צו דער קאמאניסטישער פארטיי, איז נעכטען געשטאנען פארן קרייז-ריכט דער 23-יעהרער יאן ראמבער ער איז פערשטעט געווארען אויף 5 יאהר שווערע טורמע.

אבערמאכטאג שבת, 10 אינערפריה, וועט אין זאל פון „ארט“ פארגומען א העכסט-אינטער-רעסאנע פארלעזונג. דער סייס-קארעספאנדענט פון „נייעם פאלקסבלאט“, דער בעקאנטער ווארנא-ליסט, מיטאבייטער פון ווארשאווער און פראווינצער פלעטער בערנארד זינגער וועט רעפערירען.

א גרויסע רבנים-אסיפה אין לאדז

אונטאג, דעם 3. מערץ, 4 א ווערן נאכמיטאג קומט פאר און ענגלישען זאל, פאסאזש שולץ 2, א גרויסע רבנים-צוזאמענפאך מיט דער בעסילינגונג פון נאנטען לאדזער ראבנאט און חשובסטע עסקנים דער צוזאמענפאך וועט בעטראכטען א רייה וועהר היינטיגע, אקטועלע ענינים.

10 יעהריגער יובילעאום פון קליין-פישעהנדלער-פעראייז

דער קליין-פישעהנדלער פעראייז פיערט דעם 9. מערץ דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון זיין עקזיסטענץ. די פיערונג קומט פאר און זאל פון „קאלאסעאום“.

פערזענלעכע.

(—) היינט פיערט די הערשאן עוולדיך דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון זיין ארבייט אין דער לאדזער שטעטישער סטראאסטע.

א טויט די שטורעם!

(מ) די געוואלדיגסטע-אפפילונג ביים מאג-סטראט האט פערזענעט, אז צווישען דעם 11. און 13. אפריל זאל און נאנט לאדז אדורכגעפיהרט ווערען אגראפע אויסצוראטען די שטורעם.

א גנבה.

(ח) אויף נארוואיס-שטאט 31 האבען גנבים זיך אריינגעקומען אין דער וואלאווע פון סלאוועק'ן פון און האבען ארויסגענומען פערשידענע חפצים אויף א סומע פון 4000 זי.

א פורים-שפילערישער גנב

(2) נעכטען ביינאכט האט א געהייסע-אונטע פערזאנלעך אויפ'ן קאלישער באהנהוף א פערזעכ-טיגע ופערשויזן. דער אונטע האט איהם געוואלט אפפיהרען אין ארעסט, אבער דער פערשויזן האט דעם פאליצייאנט דעראנגט א ווען אין דער ברוסט און אונטערוועקען ענטלויפען. מ'האט דעם פוילעל נאכגעפונען און געכאפט, דא האט זיך ארויסגע-שטעלט, אז דער בחור האט א צוגעקלעפטע בארד און טראגט א פארוק. מ'האט די צאצאעס אראפגע-גומען און אפגעפיהרט און קאמאניסטישע ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס איז דער לאנג-בער קאנטען גנב יאן סטאניסלאווסקי. ערשט נישט לאנג האט ער גענומען א געוויסע מאראנאט וואסשן אויף 12 טויזענער זי.

לאדז-לוטאמירסק.

(ח) דער לאדזער סייס האט אפגעווארפען די אפערטע פון דער רירעקציע פון צופאהר-טראמאען ווענען א קאנצעסיע אויף 60 יאהר אויף עקספלאאטירען א ניי-אויסגעפוינט טראמא-ליניע לאדז-לוטאמירסק. דער לאדזער סייס שטעלט א נאנטע רייה בערגונגען. די פערמיטלונג האט איצט איבערגענומען דער סטראאסטא-רושעווסקי.

א פאליטישער פראצעס

(2) אלס בעשולדטיגטער איז געהערען צו דער קאמאניסטישער פארטיי, איז נעכטען געשטאנען פארן קרייז-ריכט דער 23-יעהרער יאן ראמבער ער איז פערשטעט געווארען אויף 5 יאהר שווערע טורמע.

א געשיקט פאר-פאלד.

רייזענדיג געבן.

די פאמיליע ליפשיץ (שינקעוויטש 18) האט א צייט צוריק צוגענומען א ריכטיגן, מעלכע האט זיך אנגענומען אלס א געשיקט פאר-פאלד. (פרעמא 3.)

עסליכע האבן האט די נייט ריכטיג, נעקערט, ווי א געזונטע און געזונטע און ווי געלעבט געווארען צוזאמען מיטן בעל-הבית'שען וועג, נאכדערמאן, ציהרונג, אנדערע קאמפאקטע זאכען און 18000 זאכעס סאמען געלד.

די פאמיליע האט גענומען ווערן די געזונטע און וויכטיקע ארעסטירט א ריכטיגערעל מיטן באטען נאכדערמאן, ווי און אבער נישט געווען די געזונטע. עס האט זיך ארויסגעווען, אז ווען די לאקאליטעט איז געשטאנען לעבען מלכות'שען ארבייטער'ס-מלונגס-אמט, כדי צו בעקומען א שטעלע, איז צו איהר צוגעקומען, אגליעלענא-געקליי-רעטע דאמט, ווי אנגאנצט איהר אנצאגט, געגעבען האנדעל צוגענומען ביי איהר די ריכטיגערעל און אנגענומען אגאנצט, וואוהער די ריכטיגערעל וויכטיקע קומען צו דער ארבייט.

איהר רעס אגאנצטענע ארבעט האט די לאקאליטעט נישט געפונען די ריכטיגערעל און איהרע ראקור סענסען. ס'איז געווען קלאר, אז די געשיקטע שוויגער לערן האט זיך בענוצט מיטן פרעמדען פאס, כדי צו צווינגען די געזונטע, גלייכצייטיג און די פאמיליע צו געווארען געווארען, אז אגאנצטענע פארל א פרוי און א מאן, זענען ארומגענומען צווישן די לאדער יענעלענעלעכער און פארנעלעכער צו קויפן ביי וויילעכער זאכען ציהרונג א. ר. גל. — איינע פון די זאכען האבען אנגעטאט פון דער גנבה ביי די ליפשיץ'ס, די ווייטערדיגע אומפארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די געשיקטע שוויגער'ן האט שוין נישט אומפארשונג ארומגעפיהרט איהרע גנבה איהר דעמאלטען אפן: ארומגעפיהרט די

פערזענליכע האבן געקומען ביי ארבייטסלאזע, זיך אנגענומען איהר א ריכטיגערעל שטעלע, און נאכדערמאן, מיט דער הילף פון עפעס א מאנספערשן בעגנבעס איהרע פרייזגעבער.

נאך דעם געהיימטשולען שוויגער'שען פארל האט די לאדער פאמיליע צושיקט פלוגדיר און גלייכצייטיג האבען אנגענומען אגאנצטענע עהנליכע בריף ווענען פונקט דעמאלטען אופן פון בעגנבעסן פון א נאכדערמאן שטעט: פון ווארשא, ראקאסן, טשענסטאקא, כעלס, ווילנע, לובלין, קראקע, באדן, נאך, קיעליץ, לעמבערג, פוילען א. ר. גל.

אין ווארשא האט האט דאס געהיימטשולע פארל ערשט נישט לאנג ארומגעפיהרט א גנבה איהר 600,000 זאכעס.

דער לאדער אומפארשונג-אמט האט ענער נישט פארשונגענעט די זעלבען פון דעם פארל, און ענערליך געפאלען איהר ווער שפיר.

אין ראקאסן האט די פאמיליע ארעסטירט א פארל, ביי וועלכע מען האט געפונען א סך ציהרונג און ווערטשולע זאכען, וועלכע זיי האבען געקויפט פערקויפט. מען האט ביי ווי איהר געפונען שטעסלען איהר נאמען פון א געזונטע הענריק קאויזעצקי צוהער'דיקטאר; פון רעדאקציע און ארומגעפיהרט פון "גל"ס לעגאליסטאז" און איהר נאמען פון א געזונטע נאטאליא פארשיגעוויטש. דאס ארעסטירטע טרעט פארל האט זיך אנגענומען אלס מאן און ווייב אגאנצט און אגאנצטענע קרום.

בעה א קאנפארמאציע מיט דער לאקאליטעט האט די לעצטע רעדקעט און אגאנצט קרום די ריכטיגערעל האט די געזונטע איהר אומגעפיהרט דעם פאס, די געשיקטע שוויגער'ן האבען זיך מיט דעם "פאך" בעשעפטיגט פונם 1925 יאהר און און בער געבעט פערשידענע מענשען אין פערשידענע שטעט איהר עטליכע הונדערט טויזענד זאכעס.

לאנדווירטשאפטליכע צוגרייטונג פון עמיגראנטן

קאמוניקאט פון דער צענטראלער יוד. עמיגראציע-געזעלשאפט.

די רעגירונג האט וועט דויערן ביז 16. מערץ 1929. די צענטראלער יוד. עמיגראציע-געזעלשאפט האט פארענטפערט, אין הסכם מיטן "האסידיקא-עמיגראציע" א רעגירונג-אגאנצטענע עמיגראציע, וואס וועלען פון די פאמיליע צוגרייטונג, כדי זיי וועלען קענען אומפארשונג איהרעלעכען ס'איז לאנג מיטן צוועק צו פערנעמען זיך דאס מיט לאנדווירטשאפטליכער ארבייט.

דער ארבייטס-מאן וועט דויערן פון אפריל ביז אקטאבער. די ראיאנע עמיגראנטען דארפן ווין פעהיג צו שווערע פרישער ארבייט, און עלטער פון 18 ביז 35 יאהר.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

מארגען שבת 5 נאכט. קומט פאר אין לאקא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צענעל-גיאנא 4) א פארלעונג פון די א. לובאשיצקי ווענען דער קופה פון די נביאים (פון ציקל איבער יודישע געשיכטע).

ונאכט, 8.30 אגאנצט קומט פאר א פארלעונג פון די יודישע פרענקעל ווענען אלכסנדר וויסקינד ראטינאזישע צו זיין 75-טען געבורטס-טאג-יובילעאום.

עס ווענען דערהאלטען געווארען ארומפארע רונגען קיין ארץ-ישראל פאר פאלגענדע פערזענלעכע שלמה ראטינאזישע, ביילא און שרה בויס. די דער-מאנעט דארפן זיך מעלדען ווענען אינפארמאציעס אין ארץ-ישראל (צענעל-גיאנא 4).

דער ארטיקל ערלעייגט אלע ענינים פון די עולם און מדינת ישראל ווי: וועט, שייס-קארטען א. א. ו. און ערשטלעכע בכלל אלע נאכדערמאנען און צוזאמענהאנג מיט דער עליה קיין ארץ-ישראל.

ארבי'שע חתונה אין לאדז.

אין פרידוואלד'ס וואל. פאלדנאזא 10 מיטוואך אין אגאנצט איז פארגעקומען אין פרידוואלד'ס וואל, פאלדנאזא 10 די חתונה פון קאר-מינסקער רב, צו וועלכער עס ווענען געקומען 9 רבנים מיטן ראשי-דבר רבי פראש. דאס פערקען האט געגעבען דער ראשי-דבר רבי, הרב מנחם אשרל.

הונדערטער מענשען האבען אפגעווארט די רבנים ביים וואל, כדי צוגעבען זיי שלום. אלס רשמי געשאנק ווענען געגעבען געווארען זעהר א סך ווערט פולע חפצים און געלד. די שמחה האט זיך פער-צויגען שפעט אי נאכט ביי א געהויבענער שטימונג. און געמיינליכקייט, א ראקט דער מוס-טערהאפטער אגאנצט און נאכדערמאן פערדינג. 4687

קאמאדעס אין פילדארמאניע.

ווי מיר האבען שוין געמאלדען, טרעט איהר וואס אן איהר ארומגעפיהרט דער וועלט-פערזענלעכער פאנאליסטישער ראפערט קאמאדעס. קאמאדעס וועט אומפערטענען צוזאמען מיט ווי נאכדערמאן קאמאדעס, וועלכע און איהר אומפארשונגענע קלאויר-ווייטאנען. די ביינע קענסטלער וועלען אומפארשונגען די שטעסלעכע פערל פון קלאויר-רעפערטואר.

מארגען שבת, דעם 2. מערץ. די 5 נאכמיטאג אין לאקא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צענעל-גיאנא 4)

א פארלעונג (אין דער העברעאישער שפראך) איהר דס. "תקופת הנביאים" (מסורת ההוצאות על קורות היהודים)

איינגאנג פריי! פרעלעגענט: ה' א. לובאשיצקי. איינגאנג פריי!

די נאכמיטאג פארלעונג: וונאכט, דעם 3/3, 8.30 אגאנצט אין לאקא פון דער ציוניסט. ארג. - דר. י. פרענקעל.

SALON SZTUKI
ABE GUTNAJER
Warszawa
16 Mazowiecka 16

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1 זי. די אומפארשונגען איז מער פון 11 פרייז ביי 10 טאג.

פון די נייטעס קונסטלער.
פון די בעדייטענדע פוילישע קונסטלער.
אריינגעלע פערשידע דיוואנעס, אנטיקע, מוזיי-אומפארשונגען ווי אויך עקספאנאטען וואס שטאמען פון די הערשענדע הייזער פון צווייטער וועלט-איינגאנג 1

היינט אין פאלג. טעג

געשאפטן אויפ'ן גרונד פון
רעוואלוציאנערען, מעכטיגע

CASINO

ה"י"ט און פאלג. טעג

געשאפטן איז'ן גרונד פון פראכט פון הויף פון די לעצטע צארען און גרויל פון דער אונטערדרישער ארבייט פון די רעוואלוציאנערען, מעכטיגע ליבעס דראמע פון אנאפיציר, וועלכער פיהרט א קאמף צווישען טהרע און פרויען-ליבע

ד. נצחם צלאלר'ם אל ין פאלאמ"י

CARMEN BONI אין די שעהנסטע מון די שעהנסטע אינאָלענערס
IWAN MOZZUCHIN אין דער הויפט-ראַלע דער אונטער-גלייכלע
כער העלד פון "נעחיימען סוריער"

די הויפט-ראלע פון דעם ריזערענדען עקראן-שלאגער א דאנק זיין ריזערש-ראמאנישען באגראף-
טער, דערלויפט מאזשוכניען צו בעווייזען זיין מייסטערשאפט אין דער גלענצענדער בעלייבונג.

דער פילם ווערט איילוסטרירט מיט באַרגצוגאַנען אױסצופיהרט פון אַ גרויסען פּרעכטיגען רוסיש-אוקראַינישען קינאָלעצער-באַר אונטער דער לײַג פון ה' ה. וואַנאָוויטש. אנהױב 4.30 אַ זײַער נאַכמיטאָג. מײַק אַנטער דער לײַכונג פון ה' ל. קאַנאַר.

שבת און וואנטאג פון 12 ביז 3 א ייגער נאכט. זענטן די פרייזען פון אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זי.

דײַטש-טעאטער
PALACE
Piotrkowska 108.

1950年10月1日

APOLLO

סימפאנישער אַרקעסטער אונטער
דער לייטונג פון ה' צ. קאנטאר
שבת און וונטאג 12 א זינגער, אויפן
1. סעאנס זענען די פלעצער פון 50 גר.

CZARY

אנהויב 4 א זייגער נאָכמ.
שבת און וונטאָג 12 בייטאָג
אויפֿן 1-טען סעאַנס זענען
אַל פֿלעצער צו 50 גר.

היינט און פאלג, מעג! נרוים ס

פירר

נעכסטער פאר

דײַנש און פאנץ פיל
„UNITED ARTISTS“
CHARLIE CHAPLIN

ב. פון וואהנדיי"

גר'ויסער סענסאציאנעלער
סאלאז = פראגראם!

אויסערן פראגראם: א 2-אקטויגע : אויסערן פראגראם: : מיטן אַנטייל פון דער וואונדערשעהנער קינא-אַרטיסטין : **ESTHER RALSTON** : אַמעריקאנער קאמעדיע

שבת ד. 9 מעוץ, 10 א זיגער אינדערפריה, קומט פאר אין זאל פון „אררט“ זאכאדניא 43
א פאר לעזונג בערנארד זינגער
 פון סייס קארעספאנדענט פון „פאלקספלאט“ דעם בעקאנטען זשורנאליסט

א.ד.מ. 10 יאהר פוילישער פארלאמענט
(פון וויטאסין ביז סלאוועקין).

מ ע ז י ם ע 1 : דער בעל-הבית ביי דער מאכט. - די הויפט-העלדער - וויטאם - ליטאטס-לעווסקי - גלאמבינסקי - טעאדאראוויטש. - א רעגירונג ווערט געבוירען. - טעג און נעכט אין סיים. - אָבסטורקציעס. - גישענסט פון נאציאנאלע מינדערהייטער. - מען טראגט אַרױס דעפוטאטען. - דער זעניט פון סיים. - די ערשטע קולילצן אין געביידע. - דער אינטערנאנג. - די נייע בעל-הבית. - מאיארו. - פולקאוויקעס. - וויטאס אין שאטען - סלאוועק. - יודישע קאַלע.

פאלקס=הויז
זאונדזקא 5.

ירדשנער
— אין —
דאמען = שניידער-ווערקשטעל
מ. ברייטשטיין
זגערוזשער 24

עס ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען פון אייגענע
אין אָנפערטריטע סחורות. צונעגלייכע פרייזען
בעסטע בעדינגונגען.

א לעהרער
מיט רעגירונגס רעכט, 15
יאָהר פּראָקסיק. ערטיילט
לעקציעס פאַר דערוואַך-
סענע און פאַר שילער
מיט שוואַכע פאַרשטאַנד
צו ביליגע פּרייען; פּוי-
ליש דייטש, פּראָנאָעזיש,
פּאָסעמאַטיק און בוכהאַל-
יקע. טעריע שוין יאָר-
באַ 12 אַפּאָינעט שט 1

[illegible]

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן=כירורג
דויטשע, קיין, גימפן,
צינג און עהנדיכע
קרענקע היטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1 1/2—5, po pol. 4604

Source: *Journal of the American Statistical Association*, 1997, Vol. 92, No. 439, pp. 1023-1032.

לעכער
מאשינאווע
ווערן פאבריצירט אין
ניו יארק און פארשט
י"ג. נארדמאן
29 צענלינגאן 29

Dr. Róžaner
ספציאליסט פאר היים, ווענערשע קרענקאייטען
און מענער-שוועכט.
אמאלט פון קארטיז-שטריטלעך און דייטשן-סוף
DZIELNA 9 (Harutowicza), tel. 28-98.
נעמט אן פון 8-10 און פון 5-8, מויער פון 3-4
ווערטע זאל פאר מויערן.

Table 1. *Continued*

פאר'ן טעקסט-18 גר.	פרייטאג אין ערב יום-24 גר.	אין דער זייט 8 שפאלטען	אָנאַנטעס-פרייז: אין לאָדז 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטרעטען אַ היים; אויף דער פּראָווינק-48 אַ חודש; אין אויסלאַנד 8 זל. פאַר'ן אינהאַלט אין סערמינאָן די אָנאַנטען איז דער פערלאָנג נישט פערזאָנלעך די אַדמיניסטראַציע איז אָפּען בייטאָג און ביינאַכט.
אין טעקסט-40	60	4	
פאַר'ן טעקסט-12	18	8	
אויסער דער שטאָט 50 פּראָג. טייַערער. אויסל. 100 פּראָג. טייַערער. פערזאָנלעך-10 גר. אַ וואָרט			

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.